

Strategia Integrată de Dezvoltare Teritorială Sud-Muntenia

2021 – 2027

IANUARIE 2024

Introducere

Acest document prezintă Strategia Integrată de Dezvoltare Teritorială a regiunii Sud-Muntenia (SIDT SM). Strategia oferă cadrul strategic general pentru elaborarea strategiilor integrate de dezvoltare teritorială, respectiv Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană (SIDU) și Strategia Integrată de Dezvoltare Județeană (SIDJ) elaborate de către Autoritățile Publice Locale din regiunea Sud-Muntenia la nivel de municipiu reședință de județ/consiliu județean, în conformitate cu art. 29 din RDC¹. Astfel, în conformitate cu articolul mai sus menționat, strategiile integrate de dezvoltare teritorială vor conține:

- zona geografică acoperită de către strategie;
- o analiză a nevoilor și a potențialului de dezvoltare a zonei;
- o descriere a abordării integrate pentru a soluționa nevoile și potențialul de dezvoltare identificate;
- o descriere a implicării partenerilor, în conformitate cu art. 8, în elaborarea și implementarea strategiei.

În plus, acestea pot conține o listă a operațiunilor care urmează să fie sprijinite.

Strategia Integrată de Dezvoltare Teritorială a regiunii Sud-Muntenia are următoarea structură:

- **Capitolul 1** prezintă viziunea generală precum și cadrul strategic, ce se bazează pe trei dimensiuni principale (**Oameni, Teritorii, Politici**);
- **Capitolul 2** ilustrează analizele SWOT realizate pentru dimensiunea **Oameni** (iar analizele sunt realizate pentru subdimensiunile Cetățeni și Mediul de afaceri) și dimensiunea **Teritorii** (făcându-se distincție între zonele urbane și cele non-urbane); în plus, capitolul prezintă o cartografiere a părților interesate implicate în elaborarea SIDT SM precum și o descriere a principalelor deficiențe de guvernare pentru dimensiunea **Politici**;
- **Capitolul 3**, bazat pe informațiile din capitolul anterior, conține analiza teritorială, ce constă în descrierea principalelor disparități teritoriale și inegalități sociale; identifică mai apoi, luând în considerare atât dimensiunea urbană cât și pe cea non-urbană, principalele deficiențe structurale (ilustrate de amenințările și punctele slabe din analizele SWOT), principalele nevoi teritoriale (prin interconectarea amenințărilor cu punctele forte), precum și potențialele soluții (prin interconectarea punctelor slabe și a oportunităților);
- **Capitolul 4** prezintă logica generală a intervențiilor, precum și justificarea acestora; în plus, ilustrează principalele intervenții preconizate pentru diferite obiective specifice și care vor contribui la satisfacerea nevoilor identificate și utilizarea potențialelor soluții; la final, descrie principalele elemente ale strategiilor de dezvoltare teritorială integrată (de tipul SIDU și SIDJ).
- **Capitolul 5** este capitolul final, în care sunt descrise mecanismele de implementare și guvernare, inclusiv monitorizarea și evaluarea strategiei, precum și procesul de întărire a capacității instituționale.

¹ REGULAMENTUL (UE) 2021/1060 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul European pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize

I. Viziunea generală a Strategiei Integrate de Dezvoltare Teritorială Sud-Muntenia

Abordarea adoptată de Strategia Integrată de Dezvoltare Teritorială Sud-Muntenia (SIDT SM) pentru a se conforma prevederilor articolul 29 din RDC², derivă din perspectiva teritorială, dar include elemente cheie din cadrul teoretic recent propus de OCDE pentru elaborarea strategiilor circulare locale³, care sunt integrate prin definiție.

Acest capitol prezintă principalele caracteristici ale SIDT SM în raport cu strategiile teritoriale (SIDU și SIDJ) și modul în care aceasta este aplicată pentru a implementa intervențiile prevăzute pentru rezolvarea problemelor teritoriale identificate și pentru a exploata întregul potențial al teritoriului regiunii Sud-Muntenia.

1.1 Către un nou cadru de strategie locală și regională

Perspectiva teritorială ar trebui să se afle la baza oricărei strategii teritoriale integrate regionale și locale. În practică, aceasta este o strategie de dezvoltare integrată care utilizează cel mai bine resursele endogene. În același timp, solicită eforturi de coordonare și colaborare ale diferitelor părți interesate de la nivel regional și local (instituții guvernamentale, mediul privat, instituții de învățământ, cetățeni și diverse organizații neguvernamentale), situate la diferite niveluri de guvernare.

În primul rând, abordarea teritorială **accentuează rolul activ al cetățenilor, antreprenorilor, angajaților, profesorilor și cercetătorilor** și promovează procesul de descoperire antreprenorială. De exemplu, cetățenii nu numai că solicită inovarea sub formă de bunuri și servicii, ci devin și o parte activă a ecosistemului regional. Rolul întreprinderilor și al mediului de cercetare este mai presus de toate, acela de a sprijini comunitatea în ansamblu - inclusiv autoritățile publice - în activități inovatoare (de exemplu, furnizarea de informații și instrumente, dezvoltarea de competențe). O abordare teritorială necesită, prin urmare, participarea și colaborarea diferitelor părți interesate dintr-un anumit teritoriu delimitat.

În al doilea rând, **contextul geografic este important** pentru caracteristicile sale sociale, culturale, de mediu și instituționale. Astfel, pentru a răspunde nevoilor identificate în diferitele teritorii, nu există o soluție unică, întrucât specificul local este variat, iar soluția aplicabilă într-un teritoriu nu poate fi duplicată în alt teritoriu, oricât de asemănător ar fi contextul. Deoarece activitățile economice sunt determinate de specificul teritoriului, nu doar economic, ci și din punct de vedere fizic, social, de mediu și cultural, interacțiunile dintre acești factori conectează activitățile economice cu teritoriul respectiv.

În cele din urmă, abordarea teritorială **se concentrează pe identificarea nevoilor teritoriale, a potențialelor soluții precum și a rolului părților interesate în elaborarea intervenției de politică**, prin promovarea interacțiunilor dintre întreprinderi, grupuri locale și factorii de decizie politici. Abordarea teritorială presupune că fiecare teritoriu are resurse diferite și, prin urmare, nevoi diferite pentru dezvoltarea structurilor instituționale. Astfel, nu poate fi utilizat un singur nivel de guvernare. Realizarea unei schimbări de guvernare este deci specifică contextului și depinde de condițiile instituționale, administrative, juridice și organizaționale.

În concluzie, abordarea teritorială adoptată de SIDT SM are la bază modelul conceptual 3P (People, Places, Policies) - **Oameni** (integrat), **Teritorii** (teritorial) și **Politici** (strategii).

Acest model 3P, dezvoltat recent și adaptat pentru a ghida elaborarea strategiilor de economie circulară de către OCDE (2020)⁴, include binecunoscuta abordare de tip Triplu helix (mediul privat-cercetare-

² REGULAMENTUL (UE) 2021/1060 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul European pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize

³ OCDE (2020), *Economia circulară în orașe și regiuni*, octombrie

⁴ *Ibid.*

administrație publică), care a constituit prima bază teoretică a conceptului de Specializare inteligentă. Ulterior, în cadrul modelului 3P, această abordare a fost extinsă pentru a include dimensiunea „**Teritorii**” – care cuprinde infrastructura, clădirile, porturile, peisajele, resursele naturale - și dimensiunea „**Oameni**”, o categorie care cuprinde societatea civilă (adică populația care locuiește într-un anumit teritoriu), precum și cei care activează în mediul privat (adică populația care lucrează într-un anumit teritoriu).

- **Oameni.** Aceștia se află în centrul unei schimbări culturale îndreptate către noi modele de afaceri și guvernare în cadrul unei strategii teritoriale integrate locale sau regionale. O strategie este integrată atunci când oamenii: trăiesc și lucrează într-un teritoriu specific, deci sunt actori activi ai unui context specific ca și cetățeni și lucrători; interacționează reciproc (de exemplu, relațiile dintre mediul de afaceri și cel de cercetare); joacă un rol activ în elaborarea politicilor, împărtășesc responsabilitatea între diferitele niveluri guvernamentale, precum și în calitate de părți interesate, fiind, în același timp, ținta politicilor.

Pentru dimensiunea **Oameni**, abordarea SIDT SM ia în considerare, în afară de societatea civilă și *mediul privat*. Antreprenorii ar trebui să fie implicați activ într-o nouă viziune strategică regională. De exemplu, întreprinderile inovatoare și start-up-urile pot beneficia de incubatoare pentru a dezvolta proiecte prin intermediul accesului la finanțare, consolidării capacității administrative și colaborării. Incubatoarele găzduiesc și stimulează cooperarea dintre companii mari, mici și start-up-uri pentru a promova soluții durabile inovatoare pentru orașe și pentru a spori cooperarea știință-industrie. Simbioza industrială este o modalitate de a promova colaborarea în afaceri, de a crea sinergii și de a identifica oportunități de afaceri. Mai mult, antreprenorii sociali au, de asemenea, un rol important de jucat, oferind modele de afaceri alternative și durabile, împuternicind oamenii și comunitățile locale. Mediul privat include și angajații, deoarece un capital uman cu o calificare superioară asigură baza pentru trecerea la modele de dezvoltare mai inteligente.

Întrucât diferiții actori pot avea obiective divergente în stabilirea unei noi viziuni de dezvoltare regională, este importantă motivarea acestora pentru identificarea unor obiective comune și crearea de stimulente și condiții-cadru pentru obținerea sinergiilor la scara corectă și minimizarea riscurilor viitoare pentru societate în general. Primul pas este, prin urmare, o **analiză a părților interesate**, necesară pentru a vizualiza și a înțelege toți actorii care pot influența implementarea proiectului de strategie și modul în care aceștia interacționează.

- **Teritorii.** Într-o abordare integrată, inițiativele pot avea loc la diferite scări teritoriale, variind de la un nivel mic (cartier) până la niveluri mari (metropolitane și regionale) și creând legături între zonele urbane și rurale. În acest sens, OCDE a elaborat în anul 2012, conceptul de “zone urbane funcționale” pentru a defini zonele metropolitane care reflectă zonele de navetă, în ceea ce privește conexiunile între orașe și zonele înconjurătoare⁵. Analizând „funcțiile” dincolo de granițele administrative ale orașelor, politicile pot răspunde mai eficient problemelor specifice identificate într-un teritoriu. Pentru dimensiunea **Teritorii**, abordarea SIDT SM ia în considerare, în conformitate cu prevederile Art.29(a) din RDC, următoarele tipuri de teritorii:

- *Zone urbane;*
- *Zone non-urbane*

⁵ OCDE (2012), Redefinirea „Urban”: o nouă modalitate de măsurare a zonelor metropolitane; Comisia Europeană (2019), Zonele urbane funcționale GHSL-OECD, Raport tehnic al JRC.

Ca și în abordarea teritorială 3P, accentul se pune pe teritoriu, mai degrabă decât pe sectoare particulare, o strategie integrată teritorială necesitând, prin urmare, **înțelegerea nevoilor teritoriale specifice** (amenințări/puncte forte) și a potențialului pentru soluții (oportunități/puncte slabe) ale contextului local. O analiză cuprinzătoare a caracteristicilor cheie ale unui teritoriu ar trebui, de asemenea, să identifice deficiențele structurale, disparitățile teritoriale, precum și inegalitățile sociale.

• **Politici.** O strategie teritorială necesită o abordare integrată holistică și sistemică, transversală diferitelor politici sectoriale, oferind oportunitatea de a stimula complementaritățile dintre politici, cum ar fi cele de mediu, dezvoltare economică, incluziune socială, industriale, urbane și non-urbane. Noua abordare presupune o schimbare sistemică, în care toți actorii din sectorul public și privat, de la cetățeni la mediul privat și de cercetare, își pot aduce contribuția la elaborarea politicii. Implicarea părților interesate este un factor esențial pentru asigurarea unui proces decizional incluziv și transparent. În acest sens, rolul mecanismelor de consultare publică *de jos în sus* este semnificativ în procesul de planificare a dezvoltării regionale și locale, ca bază în etapa de colectare de idei și propuneri de la părțile interesate. Adoptarea unei noi viziuni pentru implementarea politicilor necesită definirea următoarelor elemente:

- *Care sunt obiectivele?* Care este tipul de schimbare sistemică pe care strategia intenționează să o producă în teritoriu?

- *Care sunt prioritățile și acțiunile?* Ce soluții pot fi identificate și adoptate pentru a răspunde mai bine nevoilor teritoriale identificate?

- *Cine, ce face?* Cum se alocă rolurile și responsabilitățile pentru elaborarea, finanțarea, implementarea și monitorizarea politicilor între diferite autorități regionale și locale? Cum pot ajuta aceste autorități să identifice nevoile și potențialul și să sugereze căi eficiente de realizare a tranziției către noua viziune?

Deficiențele instituționale, atât regionale, cât și locale, pot acționa ca bariere în calea elaborării și implementării cu succes a soluțiilor pentru diferite teritorii. Prin urmare, este necesară o **analiză a deficiențelor de guvernare** pentru a structura mai bine guvernarea SIDT SM.

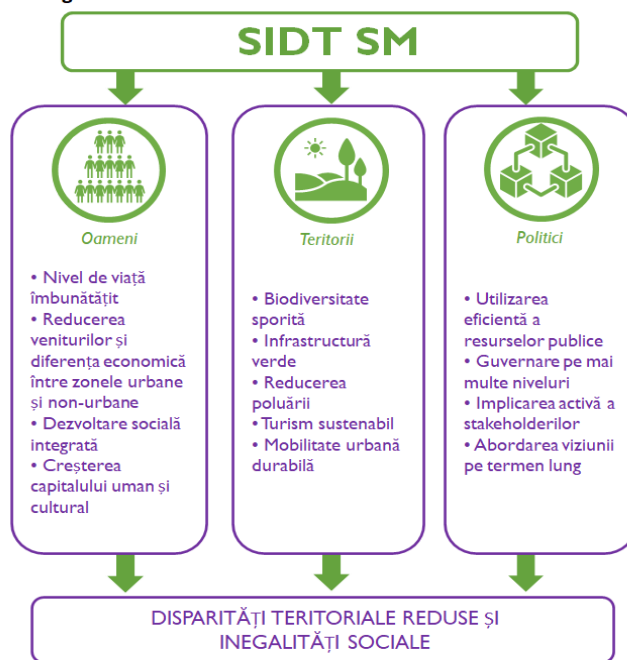
1.2 SIDT SM și cei 3P: elaborarea viziunii

SIDT SM adoptă și contextualizează caracteristicile cheie ale cadrului 3P propus de OCDE (Figura 1.1). Abordarea este integrată și structurată în jurul următoarelor:

Oameni, Teritorii și Politici sunt principalele trei dimensiuni transversale întrucât caracterizează contextul teritorial: sunt elementele care stau la baza strategiei, dar și ținta („beneficiarii” schimbării sistemice).

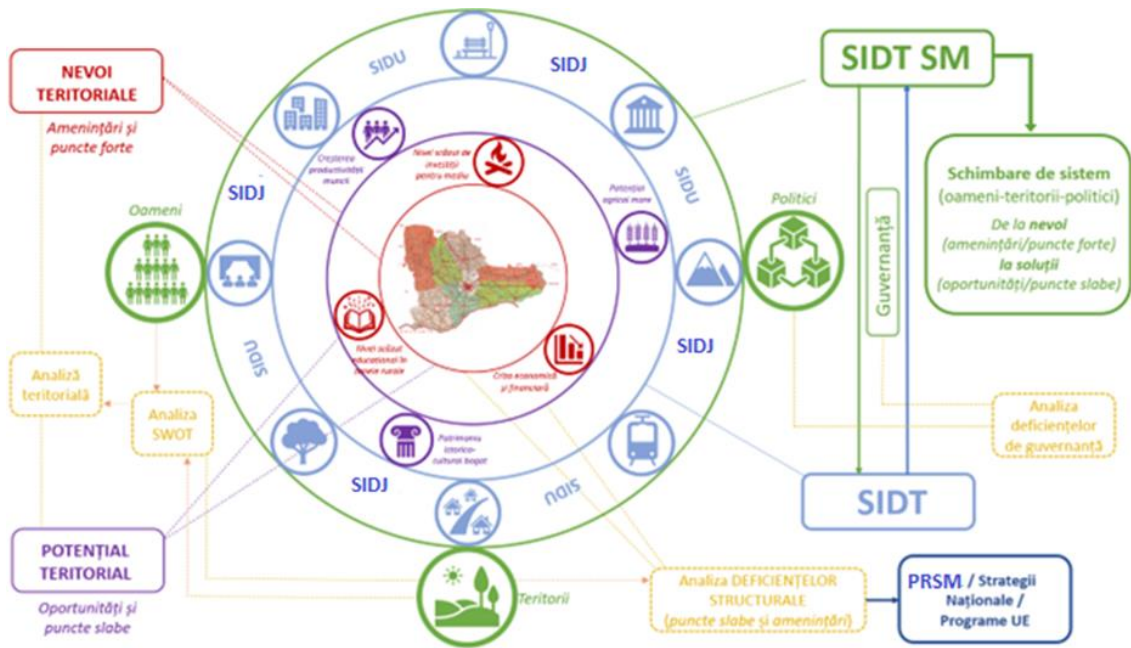
- Punctele forte, punctele slabe, oportunitățile și amenințările teritoriului trebuie să fie analizate. Această abordare nu este sectorială, ci ia în considerare cadrul 3P. Se propune astfel realizarea unei analize **SWOT** pentru dimensiunea **Oameni** (cetățeni și subdimensiunea mediul privat) și pentru dimensiunea **Teritorii** (subdimensiuni urbane și non-urbane), în timp ce pentru dimensiunea **Politici** se realizează o **analiză a deficiențelor de guvernare**.
- Analizele SWOT pentru dimensiunile **Oameni** și **Teritorii** stau la baza **analizei teritoriale**, al cărei scop este de a descrie **nevoile teritoriale** (amenințările ca și obstacole pentru punctele forte) și **potențialul** (oportunitățile care oferă soluții ce diminuează punctele slabe ale teritoriului). Compararea analizelor SWOT pentru dimensiunea **Teritorii** permite identificarea disparităților teritoriale și a inegalităților sociale. Acestea oferă informații suplimentare pentru identificarea nevoilor și soluțiilor. Analiza deficiențelor de guvernare este utilizată pentru elaborarea structurii de guvernare. Compararea punctelor slabe și a amenințărilor permite identificarea **deficiențelor structurale**, care vor fi abordate prin diferite programe.
- Pe baza analizei teritoriale, SIDT SM identifică **soluțiile de politică** în cadrul viziunii sale generale pe termen lung și a priorităților cheie la nivel regional. Se preconizează ca aceste soluții să producă o **schimbare sistemică** – reducerea inegalităților și disparităților teritoriale - în regiune în ceea ce privește dimensiunile **Oameni, Teritorii**, precum și modul în care sunt puse în aplicare **Politicele**.
- Pe baza rezultatelor analizei deficiențelor de guvernare, **SIDT SM stabilește structura generală de guvernare**, responsabilă de elaborarea și implementarea soluțiilor identificate.
- Strategiile Integrate de Dezvoltare Teritorială (SIDT) (SIDU și SIDJ) **acționează la nivel local**, deoarece sunt elaborate pentru a răspunde la una sau mai multe probleme sau provocări identificate (de exemplu, puncte slabe sau amenințări) într-o anumită zonă dintr-un anumit **Teritoriu**, exploatarea punctele forte și oportunitățile acestuia. SIDT-urile sunt necesare pentru a analiza nevoile și potențialul zonei, pentru a dezvolta măsuri și acțiuni, a identifica proiecte cheie și a stabili guvernarea strategiei la nivel local.

Figura 1.1 Schimbare de sistem

Sursa: Elaborare proprie

Figura 1.2: SIDT SM Viziune generală

Sursa: elaborare proprie

2. Oameni, Teritorii și Politici în SIDT SM: o abordare SWOT integrată

Analiza SWOT este realizată luând în considerare dimensiunea **Oameni** (secțiunea 2.1) și **Teritorii** (secțiunea 2.2.). Acest capitol ilustrează modul în care elementele unei analize SWOT sectoriale pot fi reorganizate într-un mod mai orizontal și mai integrat, având în vedere cele două dimensiuni ale cadrului 3P. Elementele cheie pentru SWOT derivă din Strategia de Specializare Inteligentă Sud-Muntenia⁶ și din Planul de Dezvoltare Regională Sud-Muntenia⁷. Pentru dimensiunea **Politici**, se realizează o analiză a deficiențelor de guvernare (secțiunea 2.3).

2.1 Oameni: cetățeni și mediul de afaceri

După cum este subliniat în secțiunea 1.1., analiza SWOT pentru dimensiunea **Oameni** are în vedere două subdimensiuni principale:

- *Cetățeni;*
- *Mediul de afaceri.*

2.1.1 Cetățeni

Sud-Muntenia este a doua regiune la nivel național în ceea ce privește dimensiunea populației (peste 3,2 milioane de locuitori), generând o rezervă mare de forță de muncă. Un procent semnificativ din populație trăiește în orașe mici, comune și sate, caracterizate printr-o dezvoltare modestă. Regiunea Sud-Muntenia este caracterizată de o rețea densă de orașe mici și o zonă rurală semnificativă care acoperă peste 70% din teritoriul său. De asemenea, ponderea populației, în 2018, a fost de 42,8% în mediul urban și 57,2% în mediul rural.

Nivelul de trai al populației din regiune este încă scăzut (cu o valoare a PIB-ului/locuitor ce situează Sud-Muntenia pe locul 6 la nivel național), cu o pondere importantă a locuitorilor care nu au acces la sănătate, educație și servicii sociale. Aproximativ 17% din populația aflată în pragul sărăciei severe la nivel național este concentrată în regiune, ocupând locul 1 printre cele opt regiuni, cu o rată a deprivării materiale severe de 25,8% în 2017 și 23% în 2018. Există, de asemenea, o pondere ridicată a populației rromie afectate de sărăcie (4,5% din populația totală a regiunii).

În ceea ce privește veniturile populației, regiunea Sud-Muntenia se situează sub media națională, înregistrând un venit de 4.021,39 lei / gospodărie și situându-se pe locul 4 la nivel național.

Infrastructura de sănătate din regiune are o stare precară, majoritatea spitalelor încadrându-se în categoriile IV și V și oferind servicii medicale de bază, în timp ce infrastructura de asistență socială este încă insuficientă în comparație cu cererea foarte mare din partea potențialilor beneficiari. De exemplu, există un număr foarte mic de medici (regiunea ocupă ultimul loc la nivel național) și o pondere redusă a numărului de medici stomatologi și farmaciști (9% și, respectiv, 8,7% din totalul național).

Performanța scăzută a regiunii în cercetare și dezvoltare reflectă situația infrastructurii educaționale, care este încă subdimensionată, degradată și greu accesibilă, afectând astfel accesul liber al cetățenilor la educație și sporind excluziunea socială.

Datorită unei ponderi în scădere a populației școlare (în anul școlar 2018 a existat o scădere a numărului populației școlare, redus cu 59.677 persoane comparativ cu anul școlar 2011), o serie de școli au fost închise în regiune, în special în zonele rurale, ducând la supraaglomerarea elevilor în regiune (peste 60% în județele Călărași și Giurgiu și între 20-40% în Prahova și Teleorman). Un număr mare de școli, atât în zonele rurale, cât și în cele urbane, necesită reabilitare, modernizare, consolidare, accesibilizare pentru persoanele cu dizabilități (aproximativ 60% din clădirile școlilor au rampe de acces și doar 30% au toalete pentru persoanele

⁶ Sud-Muntenia, Agenția pentru Dezvoltare Regională (2020), *Strategia Pentru Specializare Inteligentă A Regiunii Sud-Muntenia 2021 - 2027*.

⁷ Sud-Muntenia (2020), *Planul de Dezvoltare Regională 2021–2027 al Regiunii Sud-Muntenia*.

cu dizabilități) și dotare cu materiale didactice și pentru documentare, echipamente și tehnologie TIC. Nivelul de participare a adulților la învățarea continuă și nivelul competențelor digitale ale populației sunt încă scăzute. 23% din populație nu a folosit niciodată internetul, iar accesul gospodăriilor la Internet este încă scăzut (76%, regiunea ocupând locul 5 la nivel național).

Populația din regiune este afectată atât de fenomenul îmbătrânirii populației (populația în vârstă de 65 de ani și peste a crescut cu 3,11% în 2018 față de 2011), cât și de migrația externă, în special a persoanelor tinere și calificate, care aleg în special Bucureștiul pentru a-și finaliza nivelul de educație sau doresc să găsească un loc de muncă potrivit pentru formarea profesională și cu perspective viitoare.

Tabel 2.1: Cetățeni – Analiza SWOT

PUNCTE FORTE
Distribuția echilibrată a populației din regiune după sex
Omogenitatea relativă a populației în ceea ce privește structura etnică
Populație mare (locul 2 la nivel național), care generează o rezervă de forță de muncă mare
Potențial uman ridicat în sectorul agricol și industria prelucrătoare
PUNCTE SLABE
Nivel scăzut de venit și nivel de trai al populației din regiunea Sud-Muntenia
Ponderea ridicată a populației române afectate de sărăcie
Acces redus al gospodăriilor la internet
Acces redus al populației la servicii sociale și de sănătate
Ponderea în scădere a populației școlare, la nivelul fiecărei etape de școlarizare
Nivel scăzut de participare a adulților la învățarea pe tot parcursul vieții
Nivel scăzut de educație, calificare și instruire
Nivel scăzut al competențelor digitale ale populației
OPORTUNITĂȚI
Noi oportunități ale UE 2021-2027 - obiectivul de politică 4 „O Europă mai socială și mai favorabilă incluziunii, prin implementarea Pilonului european al drepturilor sociale”
Noi oportunități ale UE 2021-2027 obiectivul de politică 5 “O Europă mai aproape de cetățenii săi prin promovarea dezvoltării durabile și integrate a tuturor tipurilor de teritorii și a inițiativelor locale”
Acces la finanțare prin Programul Operațional Educație și Ocuparea Forței de Muncă pentru cursuri de formare și prin Programul Regional Sud-Muntenia pentru infrastructura educațională
Fonduri europene disponibile pentru dezvoltarea capitalului uman prin Horizon Europe 2021 - 2027
AMENINȚĂRI
Creșterea fenomenului de migrație externă, în special al populației tinere și înalt calificate
Îmbătrânirea demografică
Restricționarea crescută a accesibilității la educație și incluziune socială din cauza infrastructurii degradate

2.1.2 Mediul de afaceri

Structura economiei regionale este alcătuită în mare parte din microîntreprinderi (89%), acestea fiind foarte vulnerabile pe piața economică, mai ales în ceea ce privește întreprinderile nou-înființate. Structurile de sprijin pentru antreprenoriat sunt slab dezvoltate, în regiune existând un singur incubator de afaceri, ce oferă o gamă limitată de servicii.

Mediul economic din regiune a cunoscut o creștere accelerată a productivității muncii în ultimii ani, iar județele din nordul regiunii dețin o specializare puternică în industrie (în special în industria de construcții de mașini, industria extractivă și metalurgică, generând aproximativ 70% din PIB-ul regional). În plus, în regiune există un număr mare de parcuri industriale (27% din parcurile industriale existente la nivel național sunt situate în regiunea Sud-Muntenia, care ocupă astfel locul 1 la nivel național), iar apropierea față de București asigură accesul la cea mai mare piață la nivel național. Cu toate acestea, potențialul acestor avantaje nu este încă exploatat în întregime. De exemplu, în ciuda existenței a nouă clustere active în regiune,

companiile membre ale acestor clustere activează preponderent în sectoarele tradiționale de producție și servicii, caracterizate de o intensitate redusă a activității de cercetare, dezvoltare și proiectare.

Regiunea are o capacitate limitată de cercetare și inovare, având unul dintre cele mai scăzute niveluri din UE în ceea ce privește cheltuielile publice și private pentru cercetare și dezvoltare. Acest lucru afectează nu numai nivelul de calificare al capitalului uman, dar și și calitatea științifică și diseminarea tehnologiei în rândul întreprinderilor. Conform Tabloului de bord al Inovării Regionale 2019, regiunea Sud-Muntenia se încadrează în categoria regiunilor cu performanțe modeste în materie de inovare. În acest sens, deși este a doua regiune la nivel național în ceea ce privește cheltuielile de CDI (după București Ilfov), performanțele înregistrate sunt scăzute, cu un indice regional de inovare de 18,4, ocupând locul al 237-lea în clasamentul regiunilor inovatoare ale Europei în 2019⁸. Regiunea se află pe locul 7 în România în ceea ce privește numărul de cereri de brevete și pe locul 6 în ceea ce privește numărul de cereri de înregistrare a mărcilor.

În regiune, numărul entităților de transfer tehnologic acreditate a scăzut în perioada 2014-2019, iar gama de servicii furnizate de acestea este limitată. Ca motor al creșterii economice, digitalizarea rămâne o provocare importantă și în regiune, ținând cont de faptul că, în ceea ce privește integrarea tehnologiei digitale de către întreprinderi, România ocupă locul 27 în rândul țărilor UE, cu mult sub media UE⁹.

În plus, mediul de afaceri nu dispune de lucrători calificați, iar existența zonelor mono-industriale face ca piața forței de muncă să depindă de un singur angajator (17,8% din localitățile din regiune sunt mono-industriale). De asemenea, investițiile străine directe sunt în scădere în regiune, iar polarizarea puternică a capitalei inhibă dezvoltarea localităților din regiune. În 2018, Bucureștiul, care cuprinde 9,8% din populația țării, a atras 60,7% din investițiile străine directe în România, în timp ce regiunea Sud-Muntenia a atras doar 6,3%. Această polarizare puternică a Bucureștiului a provocat o dezvoltare slabă a orașelor adiacente (pe o rază de 100 km nu există nici un oraș cu o populație de peste 100.000 de locuitori, cu excepția orașului Ploiești), care nu pot contrabalansa sau valorifica influența capitalei.

În cele din urmă, instabilitatea legislativă și criza generată de pandemia Covid-19 amenință în continuare stabilitatea mediului de afaceri din regiune.

Tabel 2.2: Mediul de afaceri - Analiza SWOT

PUNCTE FORTE
Creșterea accelerată a productivității muncii
Specializarea județelor din nordul regiunii în industrie
Existența unui număr mare de parcuri industriale
Proximitatea față de București, cea mai mare piață națională
PUNCTE SLABE
Număr redus al incubatoarelor de afaceri și al parcurilor tehnologice
Număr scăzut de companii inovative
Performanța scăzută a activităților de inovare și numărul scăzut de cereri de brevete
Colaborare redusă între mediul de afaceri, unitățile de învățământ superior și unitățile cu activități de cercetare și dezvoltare
Lipsa muncitorilor calificați
Structura economică dezechilibrată, cu o pondere ridicată a microîntreprinderilor, majoritatea funcționând în sectorul de producție și servicii, cu intensitatea scăzută de CDI
Existența unor zone mono-industriale în care piața forței de muncă este dependentă de un singur angajator
Valoarea investițiilor străine directe în scădere
Distribuția inegală a unităților locale active în județele din regiune
Inhibarea dezvoltării localităților din regiune din cauza polarizării puternice a capitalei
Nivel scăzut de digitalizare în afaceri
OPORTUNITĂȚI

⁸ Comisia Europeană (2019), *Tabloul de Bord al Inovării Regionale 2019*.

⁹ Comisia Europeană (2020), *Indicele Economiei și Societății Digitale (DESI) 2020*.

Apropierea față de București și accesul la Dunăre au un potențial ridicat pentru identificarea cu ușurință a piețelor de distribuție
Obligația de a elabora, la nivel național, strategii menite să dezvolte competitivitatea (și anume Strategia de specializare inteligentă)
Propunerea Comisiei Europene pentru cadrul financiar multianual 2021-2027 - Obiectivul de Politică nr. 1 - „O Europă mai competitivă și mai inteligentă, prin promovarea unei transformări economice inovatoare și inteligente și a conectivității TIC regionale” va beneficia de o alocare de cel puțin 25% din fondurile dedicate politicii de coeziune
Continuarea alocării de fonduri europene și naționale în perioada 2021-2027 pentru creșterea competitivității
AMENINȚĂRI
Îmbătrânirea populației, scăderea masei critice a populației active și productive în comparație cu populația inactivă
Criza economică cauzată de pandemia COVID19, cu impact direct asupra creșterii ratei șomajului în regiune
Politici fiscale descurajante pentru mediul de afaceri
Expunerea ridicată a întreprinderilor locale mai mici la fluctuația pieței și șocuri exogene
Instabilitate legislativă
Grad ridicat de dependență a regiunii de industria auto și agricultură

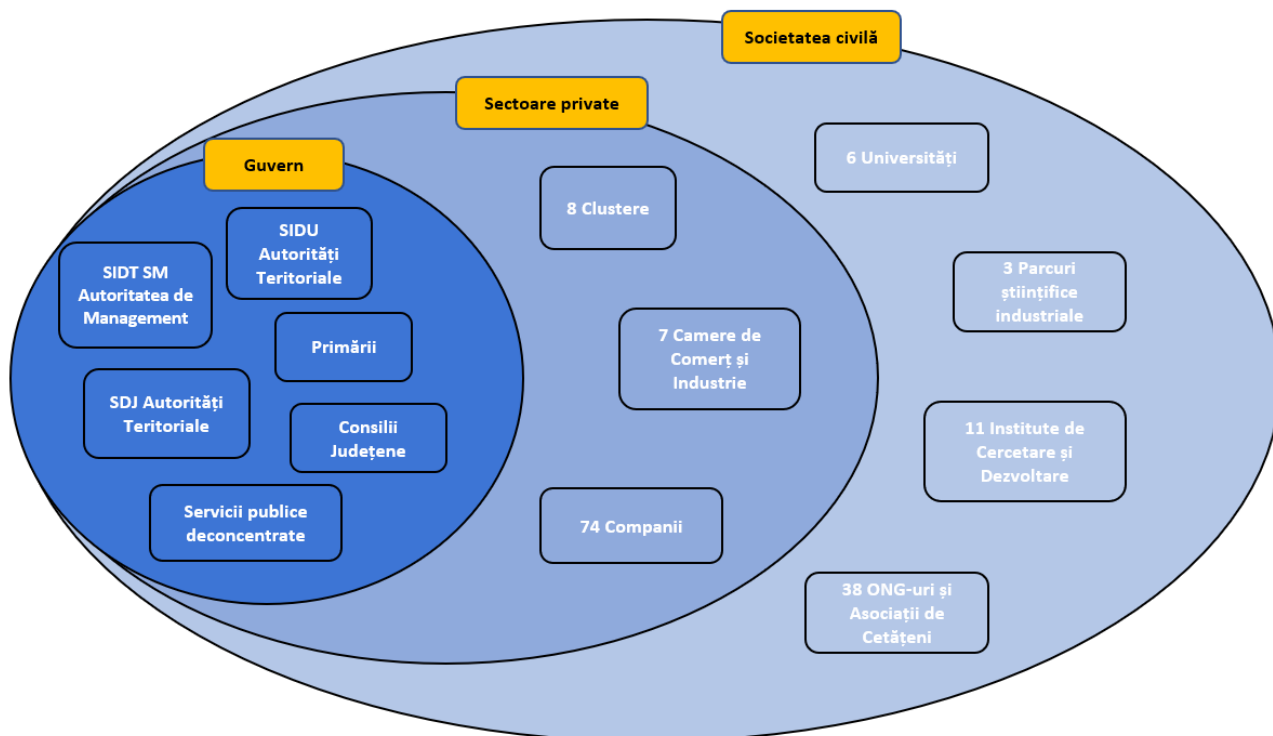
2.1.3 Cartografierea părților interesate

Această secțiune prezintă o sinteză a tuturor părților interesate care pot fi implicate în elaborarea și implementarea SIDT Sud-Muntenia și a modului de interacțiune a acestora. De asemenea, în Capitolul 4, secțiunea 4.1.3 sunt menționate aspecte cu privire la implicarea părților interesate în elaborarea și implementarea strategiilor integrate de dezvoltare teritorială (SIDU și SIDJ).

Cartografierea diferitelor categorii de părți interesate a identificat următoarele categorii:

- **Guvern** - în care pot fi incluse Autoritatea de Management a SIDT SM, Autoritățile Publice Locale (primării și consilii județene), precum și serviciile publice deconcentrate;
- **Sectorul privat** - care include întreprinderile și structurile de sprijin ale afacerilor (clustere, camere de comerț și industrie);
- **Societatea civilă** – categorie în care se regăsesc universitățile, parcurile științifice și industriale, centrele de cercetare, alături de organizațiile neguvernamentale și asociațiile de cetățeni.

Figura 2.1 Cartografierea părților interesate implicate în elaborarea și implementarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Teritorială Sud-Muntenia

2.2 Teritorii: Contextul urban și non-urban

Dimensiunea **Teritorii** este analizată prin intermediul a două SWOT-uri, una pentru zonele urbane și una pentru zonele non-urbane din regiune.

2.2.1 Urban

O caracteristică specială a regiunii, cu multiple implicații socio-economice, este faptul că este singura din țară care conține o regiune enclavă în mijloc, și anume București-Ilfov, cea mai dezvoltată din România. Acest lucru asigură, de asemenea, o poziționare favorabilă a regiunii la intersecția a trei coridoare paneuropene de transport rutier, care asigură o bună deschidere internă și internațională. De asemenea, regiunea se poate baza pe apropierea de cel mai mare aeroport din România (Otopeni, distanța de 60 km) și pe aeroporturile Constanța și Craiova (distanța de 120 km) pentru zonele de est și vest ale regiunii.

Cu toate acestea, fiind localizate în zona de dominație a Bucureștiului, orașele din regiunea Sud-Muntenia sunt puternic polarizate economic și social de capitală. Influența și gradul de polarizare al Bucureștiului asupra regiunii este, de asemenea, în creștere. Totodată, acest aspect conduce la dificultăți în menținerea în regiune a populației tinere și specializate, care dorește să își finalizeze nivelul de formare sau care dorește să găsească un loc de muncă potrivit pentru formarea profesională obținută și cu perspective de viitor.

Regiunea este caracterizată de existența unei rețele de așezări urbane mici și mijlocii (niciun oraș nu are mai mult de 250.000 de locuitori). Extinderea urbană necontrolată și nesustenabilă alături de distrugerea patrimoniului cultural și industrial generează atât probleme sociale, cât și de mediu.

În ciuda unei bune condiții generale a drumurilor publice, cu 5.345 km de drumuri modernizate (regiunea fiind clasată astfel pe locul 3 la nivel național), mobilitatea și conectivitatea sunt afectate de lipsa infrastructurii și a condițiilor geografice, rețeaua de transport rutier necesitând în continuare lucrări de modernizare și chiar dezvoltare (doar 42,35% din rețeaua rutieră publică a fost modernizată în 2019). Județele din sudul regiunii au o accesibilitate mai mică (Teleorman, Giurgiu, Călărași și Ialomița), o densitate

redușă a drumurilor față de partea de nord a regiunii, cele mai mici valori fiind înregistrate în județele Călărași (26.5 km/100 km²) și Ialomița (26 km/100 km²), aspect ce contribuie la disparitățile dezvoltării interregionale. Unele zone urbane au o infrastructură publică învechită, cu trotuar și asfalt deteriorat, iluminat stradal incomplet și/sau inadecvat, cu un număr redus de zone verzi și zone de recreere. Există, de asemenea, probleme legate de poluarea ridicată (emisiile de gaze cu efect de seră) și transportul public ineficient. În plus, în ciuda existenței unui bogat patrimoniu cultural - istoric (4778 obiective construite), există o lipsă de facilități turistice iar patrimoniul, în special cel reprezentant de centrele de agrement și bazele turistice, este degradat (în special taberele). Zonele urbane din sud beneficiază de mai multe elemente naturale sau antropice cu o valoare deosebită, având multe resurse turistice și culturale care au un potențial ridicat de exploatare. Deoarece aceste zone nu dispun de facilități mai moderne și mai eficiente și, în ciuda potențialului ridicat, activitatea turistică este concentrată în câteva centre, potențialul celorlalte orașe rămânând în mare parte neexploatat, așa cum este, de exemplu, zona care se învecinează cu fluviul Dunărea.

Această situație se reflectă în calitatea vieții locuitorilor și descurajează localizarea activităților economice în zonele urbane. Acesta este cazul atât în zonele periferice, cât și în cele vechi, centrale ale orașelor, unde clădirile de mare valoare istorică, culturală și artistică sunt abandonate sau se află într-o stare avansată de degradare. În plus, alunecările de teren, podurile neconsolidate și expunerea ridicată a teritoriului la schimbările climatice și la riscurile de dezastre naturale (în special cutremurele, regiunea fiind situată într-o zonă cu risc seismic ridicat) amenință și mai mult zonele urbane ale regiunii.

Tabel 2.3: Urban – Analiza SWOT

PUNCTE FORTE
Poziționare favorabilă a regiunii la intersecția a trei coridoare paneuropene de transport rutier, care asigură astfel deschiderea la nivel național și internațional
Existența autostrăzilor A1, A2 și A3 în regiune
Podul prieteniei Giurgiu - Ruse, punct de trecere a frontierei, rutier și feroviar
Lungime mare, densitate mare și stare bună a drumurilor publice, în special în județele din nord și rețea mare de străzi modernizate în orașe
Proximitatea față de cel mai mare aeroport din România (Otopeni) și aeroporturile Constanța și Craiova pentru zonele estice și vestice ale regiunii.
Pondere mare a localităților din mediul urban în care se distribuie gaze naturale și energie electrică
PUNCTE SLABE
Degradarea patrimoniului cultural, istoric și artistic prin efectele combinate ale schimbărilor climatice, ale altor schimbări de mediu, ale intervenției umane și ale riscurilor de securitate
Lipsă de facilități turistice și degradarea infrastructurii turistice și de agrement (tabere)
Infrastructura publică neglijată cu pavaje de stradă / asfalt deteriorate, iluminat stradal incomplet și / sau inadecvat, număr scăzut de parcuri și zone de recreere, etc.
Concentrarea infrastructurii de cercetare în centrele urbane din partea nord a regiunii
Suprafață scăzută a spațiilor verzi pe cap de locuitor în zonele urbane
Spații urbane degradate, terenuri/zone degradate, libere sau neutilizate
Nivel ridicat de poluare (emisii de gaze cu efect de seră) și transport public ineficient
Clădiri nereabilitate, construite din materiale ineficiente din punct de vedere energetic și expuse riscului seismic
Mobilitate urbană - lipsa sisteme inteligente de semaforizare, dispunerea defectuoasă a stațiilor de autobuz și scăderea flotei pentru transportul public
Lipsa parcărilor publice ce face dificilă construcția de piste pentru biciclete și a traficului pietonal
OPORTUNITĂȚI
Potențial de dezvoltare al orașelor situate în apropierea Dunării
Potențial ridicat de dezvoltare al transportului fluvial
Potențial ridicat în sectorul energiei privind folosirea surselor regenerabile pentru clădirile urbane
Potențial ridicat pentru turism datorită patrimoniului cultural și istoric bogat
AMENINȚĂRI

Schimbările climatice
Alunecări de teren, poduri neconsolidate și expunerea ridicată a teritoriului la schimbările climatice și la riscurile de dezastre naturale (în special cutremure, regiunea fiind situată într-o zonă cu risc seismic ridicat)
Creșterea influenței și gradului de polarizare a Bucureștiului asupra regiunii

2.2.2 Non-urban

În economia zonei non-urbane a regiunii, turismul (reprezentat de stațiunile montane situate pe Valea Prahovei), agricultura și silvicultura sunt de mare importanță. Regiunea deține cea mai mare suprafață arabilă la nivel național (2.433.534 mii ha), are o bună calitate a solului (76,20% din terenul arabil este încadrat în clasele II și III), cu o concentrare ridicată de multiple rezerve de petrol, minereuri, săruri, gaze naturale, izvoare minerale și cărbune (în zonele deluroase și muntoase), resurse semnificative pentru activitatea din industrie și se bucură de o bună tradiție în cercetarea aplicată în agricultură (de exemplu, Institutul Național pentru Cercetare și Dezvoltare Agricolă Fundulea, înființat în secolul al XIX-lea, este cea mai importantă unitate de cercetare agricolă din România).

Capacitatea de absorbție ridicată a pieței pentru produsele agroalimentare tradiționale, potențialul forestier ridicat în partea de nord a regiunii și apropierea de cea mai mare piață de produse agroalimentare din țară (București), precum și de Dunăre reprezintă oportunități de extindere și dezvoltare a afacerilor, inclusiv a turismului, în zonele non-urbane ale regiunii.

Cu toate acestea, există mai multe provocări care afectează zonele non-urbane. Spre exemplu, acestea sunt foarte expuse depopulării (ceea ce determină scăderea forței de muncă) precum și riscurilor schimbărilor climatice care afectează în mod direct producția agricolă (deșertificarea în partea sudică a regiunii) și dezastrelor naturale (inclusiv cutremurele). Numeroase deficiențe afectează dezvoltarea deplină și creșterea economică a zonelor non-urbane, cum ar fi uzura morală ridicată a parcului de mașini agricole; capacitatea limitată de producție, prelucrare și depozitare a produselor agricole și animaliere (în 2018, exporturile de produse agricole și alimentare au reprezentat 5,86% din totalul exporturilor, în timp ce importurile de produse agricole și alimentare au reprezentat 10,79% din totalul importurilor din regiune), infrastructura publică precară (de exemplu, în ceea ce privește rețeaua de alimentare cu apă, sistemul de epurare a apelor uzate și sistemul de canalizare – 75,52% din comune au instalații de alimentare cu apă potabilă, doar 19.65% comune au instalații publice de canalizare, un număr de 27,74% comune au alimentare cu gaze naturale, iar energia termică este distribuită în doar 0,57% din comune); dezintegrarea excesivă a terenurilor agricole; accesibilitate scăzută, în special a localităților rurale, la rețeaua majoră de transport și la dotările tehnico-edilitare (servicii de salubritate). În general, agricultura se confruntă cu o scădere a productivității muncii, iar nivelul diversificării economiei rurale este scăzut (populația rurală este ocupată în principal în agricultură).

Zonele non-urbane se confruntă, de asemenea, cu o lipsă a accesului la utilitățile publice, în special în zonele rurale, cele mai grave probleme fiind cele referitoare la sistemele de încălzire, conectarea la rețeaua de alimentare cu gaze și canalizare, dar și lipsa facilităților specifice infrastructurii educaționale (biblioteci, laboratoare, săli de sport). Nivelul abandonului școlar, în special în zonele rurale, este ridicat și un număr mare de școli, atât din zonele rurale, cât și din cele urbane mici, necesită reabilitare, modernizare și consolidare. Riscul de abandon în zonele rurale a fost de 22% în 2019. Prin urmare, nivelul de trai al populației din zonele non-urbane este mai scăzut în comparație cu cel din zonele urbane.

Tabel 2.4: Non-urban – Analiza SWOT

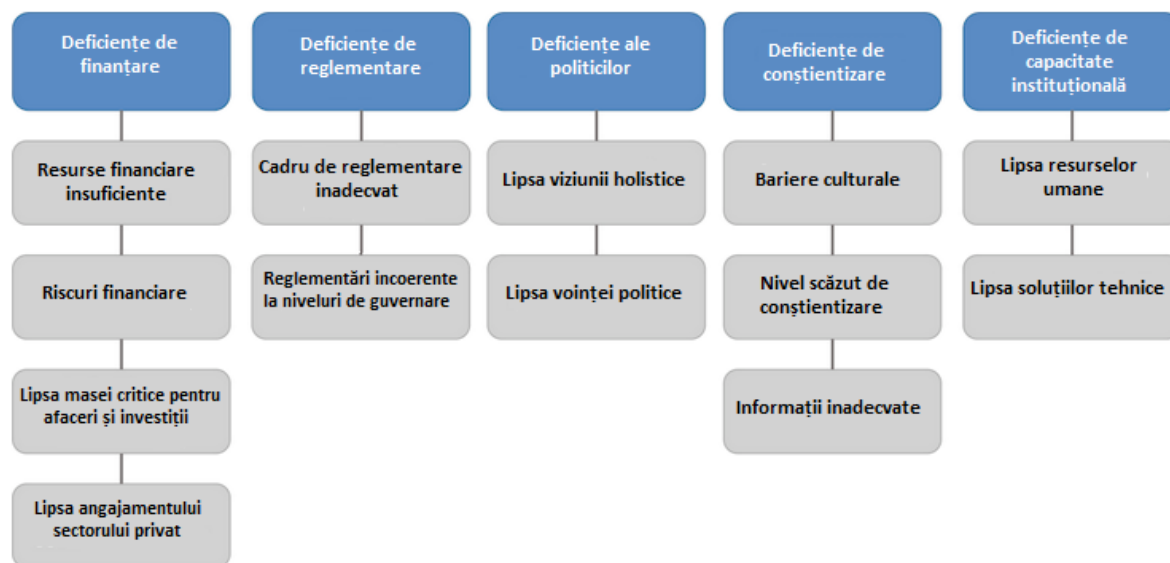
PUNCTE FORTE
Cea mai mare suprafață de teren arabil la nivel național
Calitatea bună a solului, nu necesită măsuri de ameliorare
Tradiție în cercetarea aplicată în agricultură (sectorul semințelor și al pescuitului)
Nivel ridicat al producției agricole.
O concentrație ridicată de rezerve multiple de petrol, minereuri, săruri, gaze naturale, izvoare minerale și cărbune (în zonele deluroase și muntoase), resurse semnificative pentru activitatea din industrie
PUNCTE SLABE
Dinamica negativă a productivității muncii în agricultură începând cu anul 2011
Pondere ridicată a populației rurale afectate de sărăcie, șomaj și o rată mai ridicată a mortalității infantile
Gradul ridicat de degradare al flotei de mașini agricole
Gradul scăzut de asociere al producătorilor agricoli
Nivelul scăzut de diversificare al economiei rurale
Capacitate limitată de producție, prelucrare și depozitare a produselor agricole și animaliere
Ponderea redusă a localităților din zonele rurale în care se distribuie gazele naturale
Nivelul scăzut de dezvoltare al rețelei de alimentare cu apă, a sistemului de epurare a apelor uzate și a sistemului de canalizare, în special în partea de sud a regiunii (Giurgiu și Teleorman) în zonele rurale
Dezvoltarea deficitară a serviciilor de salubritate în zonele rurale
Agricultura cu slabe performanțe, cauzate de dezintegrarea excesivă a terenului agricol
Accesibilitate redusă a localităților rurale la rețeaua majoră de transport și dotări tehnico-edilitare
Un număr mare de școli, atât din zonele rurale, cât și din cele urbane, necesită reabilitare, modernizare, consolidare
Nivelul ridicat al abandonului școlar în zonele rurale
OPORTUNITĂȚI
Capacitatea de absorbție ridicată a pieței pentru produsele agroalimentare tradiționale produse în regiune
Potențial forestier ridicat în partea de nord a regiunii
Potențial agricol ridicat (legume, pește și creșterea animalelor)
Apropierea de cea mai mare piață de produse agroalimentare din țară - București - și apropierea de Dunăre, port până la Dunăre și granița cu Bulgaria
Utilizarea resurselor de energie regenerabilă în agricultură (eoliană și solară)
AMENINȚĂRI
Schimbările climatice care afectează în mod direct producția agricolă (deșertificare în partea de sud a regiunii)
Risc ridicat de dezastre naturale (inundații, alunecări de teren, cutremure)
Tendența de depopulare
Îmbătrânirea populației rurale
Vulnerabilitate crescută la pericolele naturale
Scăderea terenurilor agricole din cauza expansiunii urbane necontrolate

2.3 Politici: deficiențe de guvernare

În general, principalele obstacole în adoptarea unei abordări mai integrate și bazate pe dimensiunea teritorială nu sunt de ordin tehnic, ci adesea de natură economică și de guvernare, precum resursele financiare insuficiente, cadrele de reglementare inadecvate, riscurile financiare, barierele culturale și lipsa unei viziuni holistice¹⁰.

¹⁰ OCDE (2020), *Economia Circulară în Orașe și Regiuni*, Octombrie.

Figura 2.2: Potențiale deficiențe de guvernare

Sursa: Capitolul 4: Deficiențe de guvernare în OCDE (2020), *Economia Circulară în Orașe și Regiuni*, Octombrie.

Analiza deficiențelor de guvernare în cadrul viziunii SIDT Sud-Muntenia se bazează pe lecțiile învățate în urma implementării proiectelor în perioada de programare 2014 – 2020, după cum urmează¹¹:

Deficiențe de finanțare

- **Resurse financiare insuficiente.** Un aspect cheie în perioada 2014-2020 a fost capacitatea limitată de co-finanțare, acesta fiind o barieră majoră, în special pentru dezvoltarea infrastructurii de mobilitate urbană și turism. Totodată, co-finanțarea a trebuit să fie asigurată fie de sectorul public (administrația publică locală), fie de sectorul privat, ceea ce a împiedicat crearea de parteneriate durabile.

În ceea ce privește finanțarea infrastructurii de turism și anume, turismul montan se constată un nivel redus de investiții pentru dezvoltarea și diversificarea infrastructurii, precum și pentru promovarea traseelor turistice. Totodată, se remarcă nivelul scăzut de investiții pentru dezvoltarea bazelor de tratament balnear, cu toate că acestea au beneficiat de finanțare și în perioadele anterioare de programare. Astfel, din cauza nivelului redus de finanțare, aceste structuri funcționează la limita operațională, ceea ce le limitează capacitatea de a investi în modernizarea și dezvoltarea infrastructurii și serviciilor turistice. Activitățile privind restaurarea, consolidarea, protecția și conservarea monumentelor istorice s-au bucurat de un mare interes din partea beneficiarilor, dar fondurile au fost insuficiente pentru a acoperi finanțarea necesară.

În ceea ce privește mobilitatea urbană, orașele din regiune depun eforturi concertate pentru a dezvolta soluții alternative de transport prin modernizarea infrastructurii și a serviciilor, deși lipsa fondurilor reprezintă în continuare o mare problemă.

În perioada 2014 – 2020, municipalitățile au exprimat interes pentru intervențiile în reconversia și refuncționalizarea terenurilor și suprafețelor degradate, vacante sau neutilizate însă capacitatea de co-finanțare limitată a autorităților publice locale a avut drept rezultat acoperirea parțială a nevoilor identificate.

- **Deficiențe de reglementare**

- **Cadru de reglementare inadecvat.** Principalele constrângeri identificate includ birocrăția ridicată, precum și neeligibilitatea activităților. De exemplu, intervențiile de revitalizare urbană au înregistrat un interes redus în perioada anterioară, cauzat de o serie de limitări ale criteriilor de eligibilitate (minimul suprafeței supusă intervenției, maximul suprafeței construite acceptate în cadrul intervenției, necesitatea existenței

¹¹ Anexa 1 (2020), *Planul de Dezvoltare Regională 2021–2027 al Regiunii Sud-Muntenia*.

”Registrului spațiilor verzi”). Mai mult, durata și birocrăția asociate procedurilor de achiziții publice și liniilor de credit au creat probleme suplimentare în implementarea proiectelor.

De asemenea, povara administrativă a accesului la fonduri pentru dezvoltarea urbană durabilă poate fi considerată ridicată în comparație cu fondurile care pot fi, de fapt, accesate.

Deficiențe ale politicilor

• **Lipsa unei viziuni holistice.** Experiențele acumulate la nivel local în România până acum au arătat că provocările urbane de natură economică, socială, demografică și de mediu - sunt strâns legate, astfel încât succesul în dezvoltarea urbană poate fi obținut doar printr-o abordare integrată.

Astfel, evaluările referitoare la mobilitatea urbană au arătat că a existat o problemă de complementaritate în acest domeniu, deoarece investițiile POR pentru o municipalitate trebuiau încadrate într-un plan dezvoltat anterior - Planul de mobilitate urbană durabilă (PMUD). Municipalitățile au trebuit să investească într-o gamă largă de măsuri legate de intervențiile conexe pentru a-l face pe deplin operațional (de exemplu, semafoare noi, autobuze ecologice, linii de tramvai dedicate, închiderea zonelor centrale de trafic, parcuri noi, etc.) În consecință, rezultatul final al măsurii de mobilitate urbană a depins nu numai de implementarea cu succes a tuturor acestor intervenții, ci și de calitatea generală a PMUD. În general, autoritățile locale sunt văzute ca fiind gata să lucreze la aceste obiective, deși sunt acestea destul de dificil de realizat. De asemenea, s-a remarcat faptul că este foarte important ca autoritățile locale să aibă un portofoliu de proiecte gata de implementare, din care să aleagă cele mai potrivite propuneri, precum și echipe multidisciplinare capabile să selecteze și să prioritizeze proiectele care răspund cel mai bine nevoilor identificate în respectivul teritoriu.

În ceea ce privește infrastructura de mediu, se remarcă lipsa unei abordări integrate de tipul conceptului infrastructurii verzi-albastre, care se referă atât la elementele de infrastructură verde (copaci, păduri, câmpuri și parcuri), precum și elemente de infrastructură albastră (râuri, canale, iazuri, mlaștini, zone inundabile), care ar putea avea un impact pozitiv direct asupra mediului și indirect asupra calității vieții.

Deficiențe de conștientizare

• **Bariere culturale.** Lecțiile învățate în implementarea Programului Operațional Regional 2014-2020 indică o valorificare insuficientă a beneficiilor aduse de investițiile în dezvoltarea infrastructurii verzi-albastre, în contextul unei abordări integrate de către autoritățile publice locale. Totodată, deși se remarcă o dezvoltare incipientă a culturii parteneriale și există un grup de lucru regional pe această tematică ce implică factorii interesați, se observă că autoritățile publice locale se concentrează pe dezvoltarea de proiecte individuale, la nivel local, în detrimentul proiectelor integrate, ce pot avea un impact mai mare, la nivel regional.

În ceea ce privește mobilitatea urbană, analiza PMUD-urilor aferente celor 7 municipii reședință de județ indică faptul că în doar cinci municipii reședință de județ (Pitești, Ploiești, Călărași, Târgoviște și Giurgiu) există infrastructură pentru transportul alternativ, caracterizată de o conectivitate scăzută sau chiar inexistentă și o amenajare inadecvată, majoritatea pistelor de biciclete regăsindu-se în parcuri și fiind folosite doar în scop recreativ, drept urmare a unei percepții limitate cu privire la beneficiile aduse de soluțiile de transport alternativ.

Cu privire la infrastructura de turism balnear, există încă bariere culturale determinate de percepția publică potrivit căreia acest tip de turism se adresează exclusiv persoanelor cu probleme de sănătate, fără a lua în considerare și dimensiunea de agrement, care prezintă un potențial semnificativ de exploatare economică. În acest context, în regiune există cazuri în care izvoarele minerale și termale existente nu sunt valorificate la adevăratul lor potențial.

• **Nivel scăzut de conștientizare.** Drept urmare a barierelor culturale prezentate mai sus, se remarcă și un nivel redus de conștientizare a beneficiilor aduse de utilizarea unei abordări integrate în sprijinirea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii verzi-albastre, a celei de mobilitate urbană, precum și pentru infrastructura de turism (cu precădere, balnear). Nivelul scăzut de conștientizare este generat și de faptul că

proiectele implementate în perioadele anterioare de programare nu au fost însoțite de măsuri și acțiuni suficiente de participare publică, conștientizare și responsabilitate civică.

Deficiențe de capacitate instituțională

• ***Lipsa resurselor umane.*** În urma implementării POR 2014-2020, s-a observat că un număr mic de proiecte au avut ca beneficiari unități administrativ-teritoriale (UAT) din zonele rurale - una dintre cauzele probabile fiind lipsa resurselor (inclusiv capacitatea instituțională). Există o mare nevoie de prioritizare a investițiilor pe baza unor criterii clare, generând liste de obiective de investiții care urmează să fie finanțate, pe categorii de surse de finanțare (de exemplu, POR, PNDR, etc.), în ordinea scorurilor obținute. Beneficiarul acestor proiecte, ar trebui să fie UAT-uri individuale (ca primă opțiune), dar fără a exclude posibilitatea unor proiecte centralizate (pe loturi, cuprinzând obiective de investiții din mai multe UAT-uri), în cazurile în care nu există suficientă capacitate administrativă la nivel local.

În consecință, este necesar să se ofere sprijin tehnic suplimentar beneficiarilor din categoria UAT-urilor care nu au capacitate instituțională și nici personalul necesar pentru realizarea unor astfel de proiecte, în special deoarece în aceste UAT-uri se află în general un număr mare de preșcolari, elevi și studenți aparținând unor categorii defavorizate, ce sunt vizați prin aceste proiecte.

• ***Lipsa soluțiilor tehnice.***

În pofida faptului că regiunea se confruntă cu diverse provocări de mediu, la nivelul beneficiarilor se constată încă un nivel limitat de cunoaștere aprofundată a soluțiilor tehnice pentru dezvoltarea, utilizând o abordare integrată, a conceptului de infrastructură verde-albastră, precum și pentru soluții inovatoare de mobilitate urbană și turism.

3. Analiza Teritorială

Regiunea Sud-Muntenia este în principiu împărțită în două subzone cu caracteristici geografice și socio-economice diferite. Partea de nord a regiunii (reprezentată de județele Argeș, Dâmbovița și Prahova) se caracterizează printr-un grad mai ridicat de industrializare, Prahova fiind pe primul loc în țară în ceea ce privește producția industrială. Principalele probleme cu care se confruntă această subzonă sunt legate de declinul unităților industriale, care a generat o rată ridicată a șomajului. Închiderea unor unități industriale în zonele mono-industriale a determinat apariția unor probleme economice și sociale grave, în special în zonele urbane.

Partea de sud a regiunii (reprezentată de județele Călărași, Giurgiu, Ialomița și Teleorman) este în schimb o zonă tradițional subdezvoltată, reprezentând al doilea pol de sărăcie din România, după regiunea Nord-Est.

Prin urmare, analiza teritorială este utilizată pentru a identifica:

- Disparitățile teritoriale și inegalitățile sociale: acestea pot fi detectate prin compararea analizelor SWOT urbane și non-urbane (din cadrul dimensiunii Teritorii); SIDT SM va contribui la echilibrarea/reducerea disparităților și a inegalităților;
- Deficiențele structurale, prin interconectarea punctelor slabe și a amenințărilor din cadrul analizelor SWOT; aceste deficiențe sunt luate în considerare de către SIDT SM, dar alte programe regionale/naționale sau UE vor contribui la soluționarea acestora.
- Nevoile teritoriale și soluțiile potențiale, prin corelarea diferitelor analize SWOT realizate pentru dimensiunile „Oameni” și „Teritorii”; nevoile sunt acoperite și soluțiile potențialele sunt puse în practică prin intermediul SIDT SM.

3.1 Disparități teritoriale și inegalități sociale

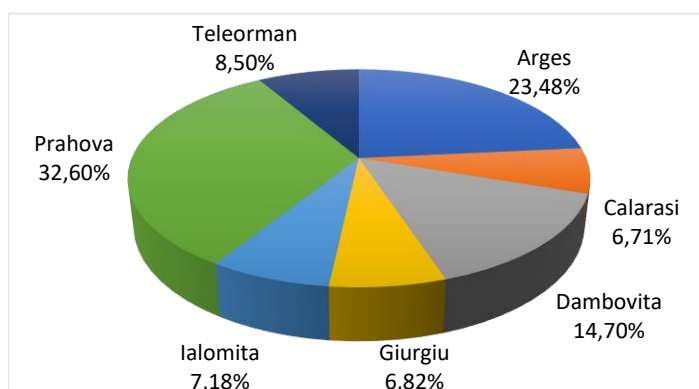
3.1.1 Disparități teritoriale

În ciuda tuturor progreselor și a creșterii economice înregistrate în perioada 2014 - 2018, regiunea Sud-Muntenia rămâne o regiune care se încadrează în categoria regiunilor cel mai puțin dezvoltate, în conformitate cu clasificarea Uniunii Europene, cu un PIB de 26% din media UE 28.

Astfel, valoarea PIB-ului regional plasează Sud-Muntenia pe locul 3 la nivel național, după regiunile București-Ilfov și Nord-Vest, dar tendința acestui indicator subliniază faptul că diferența dintre regiunile dezvoltate ale României (București-Ilfov sau Nord-Vest) și cele mai puțin dezvoltate (inclusiv regiunea Sud-Muntenia) este în creștere. Valoarea ridicată a PIB-ului se datorează în principal numărului mare de locuitori din regiune și este un indicator mai puțin relevant în comparație cu PIB/locuitor, unde regiunea Sud-Muntenia se află pe locul 6. Comparând evoluția PIB/locuitor, decalajele dintre regiunea Sud-Muntenia și alte regiuni (Centru, Nord-Vest, Vest sau Sud-Est) au fost relativ mici, dar, în prezent, discrepanța existentă a crescut semnificativ.

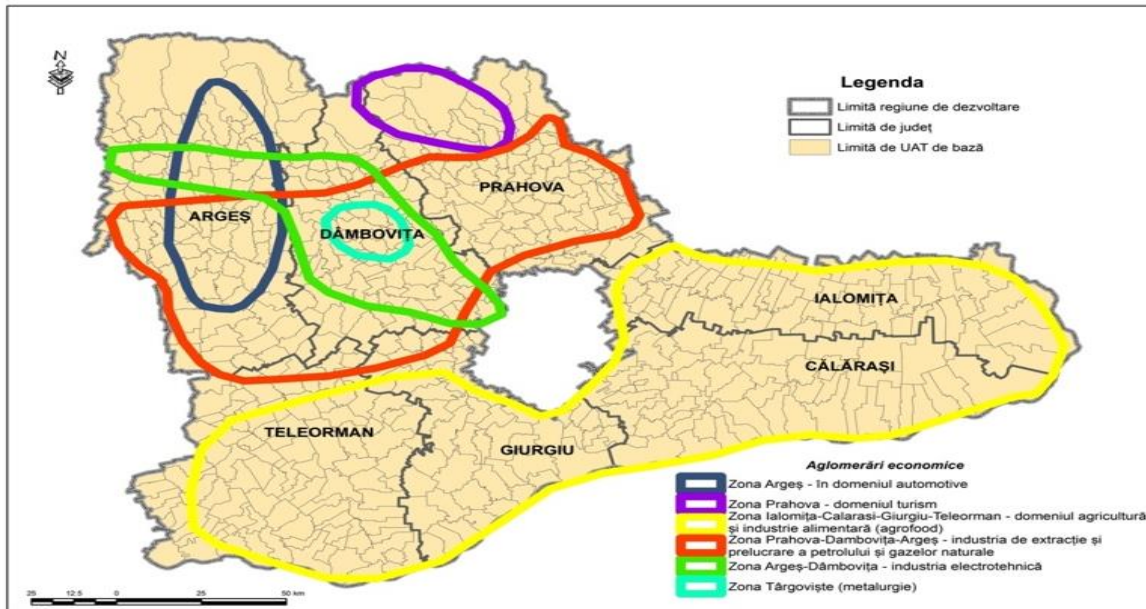
Regiunea se confruntă, de asemenea, cu o creștere a disparităților dintre nord și sud, partea nordică fiind puternic industrializată, generând aproximativ 70 % din PIB-ul regional. Zona de sud a regiunii este specializată în agricultură, un domeniu căruia îi lipsește forța de muncă calificată și dotarea cu tehnologii avansate. Mai precis, principalele județe privind activitatea economică sunt Argeș și Dâmbovița pentru agricultură, silvicultură și pescuit; Argeș și Prahova sunt principalele județe pentru industrie, producție și construcții; Argeș, Dâmbovița și Prahova sunt de asemenea specializate în activități legate de comerțul cu ridicata și cu amănuntul și repararea vehiculelor. Din cauza diferențelor

Figura 3.1: Ponderea județelor în PIB regional, 2018

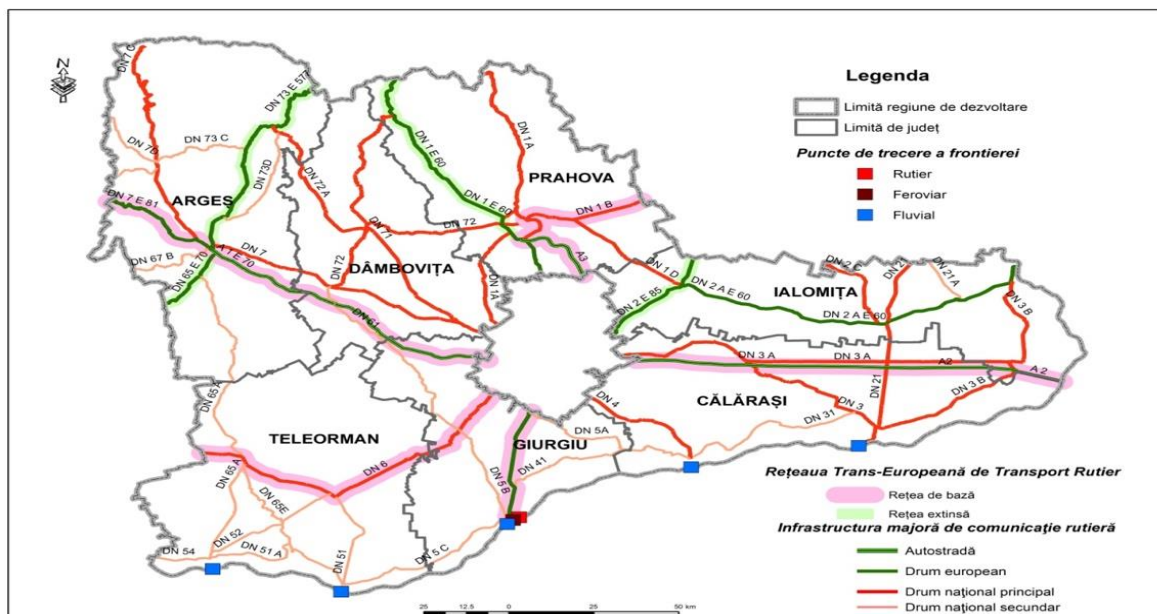
de dezvoltare economică intra-regională, densitatea întreprinderilor active este mai mare în partea de nord a județului, restul regiunii fiind în urmă. În plus, toate cele 4 universități din regiune și majoritatea institutelor de cercetare sunt situate în partea de nord.

Figura 3.2: Domenii de concentrare și specializare economică

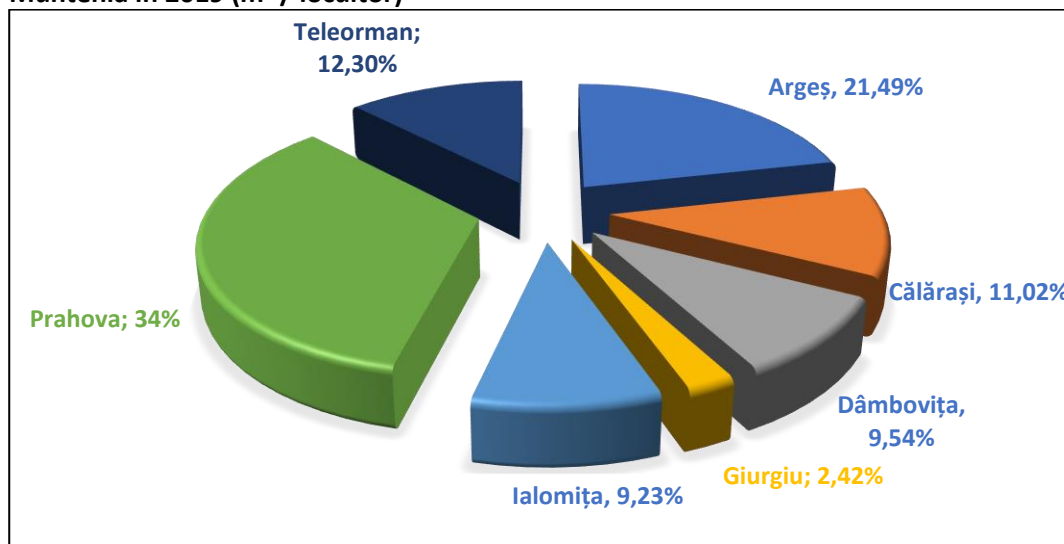
Mobilitatea și conectivitatea în general sunt afectate de lipsa infrastructurii și de condițiile geografice. Cea mai dezvoltată infrastructură rutieră se află în partea de nord (confruntându-se cu probleme legate de congestionarea traficului), în timp ce partea de sud are o accesibilitate mai redusă. În plus, mai multe zone ale regiunii nu dispun de conectivitate directă sau indirectă la rețeaua TEN-T. Potențialul de transport al Dunării este încă neexploatat, iar orașele situate în apropierea sa nu și-au dezvoltat încă potențialul.

Figura 3.3: Infrastructura de transport în Regiunea Sud-Muntenia

În ansamblu, distribuția spațiilor verzi în localitățile și orașele din Sud-Muntenia este diversă în județele din regiune. În 7 din cele 48 orașe ale regiunii (Ștefănești, Costești, Fierți-Târg, Țândărei, Comarnic, Budești și Bolintin Vale) suprafața spațiilor verzi înregistrează valori foarte mici, sub 5 m² / locuitor. Un singur oraș (Ploiești) dispune de transport public ecologic (tramvaie și troleibuze).

Figura 3.4: Distribuția spațiului verde din municipiile și orașele localizate în regiunea Regiunea Sud - Muntenia în 2019 (m² / locuitor)

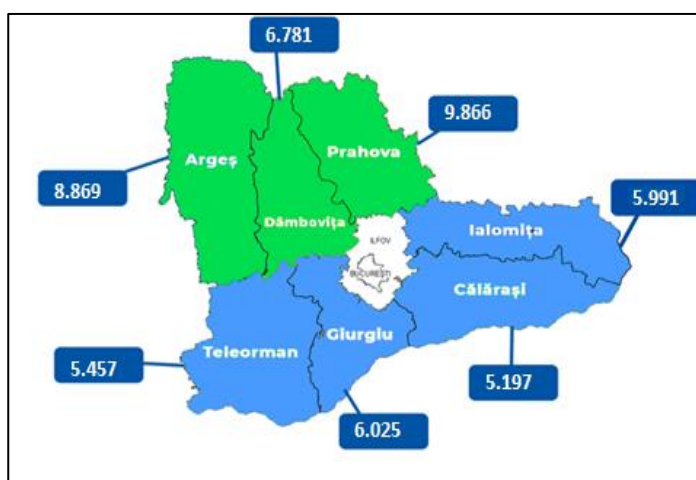
3.1.2 Inegalități sociale

Regiunea Sud-Muntenia reprezintă o regiune mai puțin dezvoltată în România, atingând un PIB sub 75% față de media Uniunii Europene, nivelul scăzut de urbanizare reducând gradul de atractivitate pentru investitori. Mai mult, regiunea pierde teren în evoluția PIB/locuitor din cauza apropierii de regiunea București-Ilfov, unde există zone cu valoare adăugată ridicată, zone care pot funcționa în contextul migrației forței de muncă înalt calificate.

Populația rurală reprezintă cea mai mare parte a populației din regiune și înregistrează o tendință de scădere din cauza ratei scăzute a natalității, a mortalității ridicate și a migrației. Majoritatea forței de muncă lucrează în agricultură, prin urmare, nivelul de trai, reflectat în PIB, a înregistrat valori scăzute, iar venitul mediu și cheltuielile gospodăriilor au fost mult mai mici decât media națională.

Mai mult, la nivel regional, doar două județe (Argeș și Prahova) generează valori peste media regională și, dintre acestea, doar una (Prahova) depășește media națională a PIB/locuitor. Aceste două județe sunt mai dezvoltate și mai industrializate. În plus, acestea sunt județe în care nivelul de formare profesională a populației se află peste media regională, deci există o corelație directă între nivelul de educație al populației și PIB-ul pe care aceasta îl generează. În același timp, cele două județe înregistrează cele mai mari grade de urbanizare din regiune.

Figura 3.5: Harta disparităților județene privind PIB/cap de locuitor în regiunea Sud-Muntenia în 2018 (Euro)

Sursa: Calcule proprii, pe baza INS

Comparativ cu UE, unde cheltuielile medii cu cercetarea și dezvoltarea sunt de peste 2% din PIB, România are cheltuieli cu CD de doar 0,49% din PIB, în timp ce în regiunea Sud-Muntenia nivelul acestora este de doar 0,32% din PIB. Deși înregistrează o pondere a cheltuiilor cu CD de 1,5% din PIB, nici măcar județul Argeș nu este aproape de media Uniunii Europene, regiunea având un decalaj mare care trebuie recuperat.

Fenomenul șomajului în regiunea Sud-Muntenia se observă în special în rândul tinerilor, regiunea fiind afectată de depopularea din zonele rurale și de migrația tinerilor spre zonele urbane, precum și a celor din zonele urbane spre București sau Europa de Vest, fie pentru studii, fie permanent pentru un loc de muncă. Dezvoltarea regiunii Sud-Muntenia este posibilă numai în contextul stopării migrației populației și a forței de muncă calificate către alte regiuni (forță de muncă ce provine în special din județele Ialomița, Teleorman, Călărași și Giurgiu, care, din punct de vedere economic, au o contribuție extrem de mică la formarea PIB-ului regional).

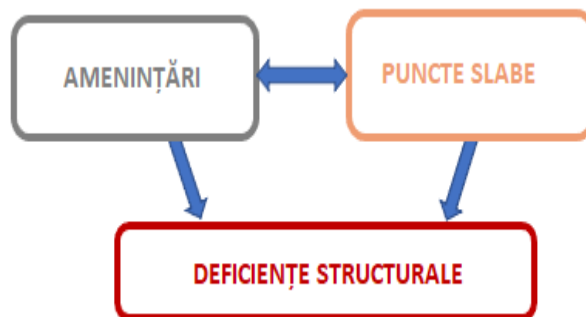
În general, accesul la educație este scăzut în Sud-Muntenia. Regiunea are un număr mare de așezări rurale, cu un grad scăzut de accesibilitate. O altă problemă importantă este supraaglomerarea școlilor din regiune din cauza închiderii școlilor, în special în zonele rurale.

În plus, în ciuda unor progrese înregistrate în construirea rețelelor de internet, 29% din populația totală, concentrată în principal în zonele rurale, nu a utilizat niciodată internetul.

3.2 Deficiențe structurale

Deficiențele structurale se identifică prin interconectarea punctelor slabe și a amenințărilor, după cum sunt acestea evidențiate în analiza SWOT din capitolul 2 – Oameni, Teritorii și Politici.

Acest tip de deficiențe sunt descrise pentru fiecare sub-dimensiune, alături de programele naționale și europene ce le pot soluționa.

Cetățeni

Principala deficiență structurală pentru cetățenii ce locuiesc în regiune este reprezentată de serviciile sociale, de sănătate și de educație slab dezvoltate și cu un grad redus de accesibilitate. La acestea se mai adaugă nivelul redus al veniturilor și al nivelului de trai al populației, ce determină o scădere a incluziunii sociale a populației defavorizate.

În practică, gradul redus de accesibilitate se datorează nivelului scăzut de investiții în bunurile meritorii și problemelor de acces egal la infrastructura de bază.

Aceste deficiențe vor putea fi soluționate prin intermediul următoarelor programe:

Programul Educație și Ocupare în ceea ce privește partea de cursuri de instruire;

Programul Regional Sud-Muntenia pentru infrastructura educațională;

Alte programe europene: Erasmus +, Horizon Europe, Interreg Europe, Interreg Romania – Bulgaria.

Deficiențe structurale	Programul Educație și Ocupare 2021 - 2027	Programul Regional Sud-Muntenia 2021-2027	Erasmus +	Horizon Europe 2021 - 2027	Interreg Europe	Interreg Romania-Bulgaria
Servicii sociale, de sănătate și de educație slab dezvoltate și cu un grad redus de accesibilitate	x	x	x	x	x	x

Mediul de afaceri

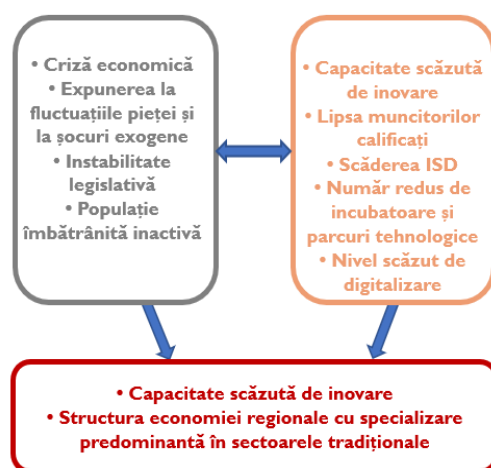
Mediul de afaceri este afectat de următoarele două deficiențe structurale, ce se referă la:

- *Capacitatea scăzută de inovare;*
- *Structura dezechilibrată a economiei regionale, cu specializare predominantă în sectoare tradiționale.*

Acestea depind în principal de lipsa investițiilor în bunuri publice (infrastructura de cercetare), dar și de piețe instabile (criza economică care a dezvăluit structura dezechilibrată a întreprinderilor regionale) care amenință și mai mult economia regională.

Îmbunătățirea mediului de afaceri poate fi atinsă în principal prin:

- Horizon Europe 2021 - 2027;
- Oportunități de finanțare a proiectelor de cercetare și dezvoltare prin fonduri naționale și structurale (PR Sud-Muntenia, PCIDIF, PEO, PTJ);

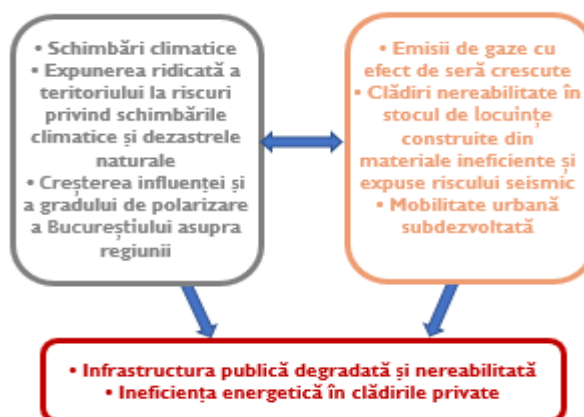
Deficiențe structurale	Horizon Europe 2021 - 2027	PR Sud-Muntenia 2021 - 2027	PCIDIF 2021 - 2027	Programul Educație și Ocupare 2021 - 2027	Programul Tranziție Justă 2021 - 2027
Capacitate scăzută de inovare	x	x	x	x	x
Structura dezechilibrată a economiei regionale, cu specializare predominantă în sectoare tradiționale	x	x	x	x	x

Urban

Principalele două deficiențe identificate în analiza SWOT sunt:

- *Infrastructura publică degradată și nereabilitată (infrastructura verde-albastră, de transport, clădiri)*
- *Ineficiența energetică în clădirile private.*

Acestea sunt generat de lipsa investițiilor în bunuri publice și de stimulente divizate (in ceea ce privește proprietarii de clădiri).

Aceste deficiențe structurale pot fi soluționate prin intermediul următoarelor programe:

- Programul Regional Sud-Muntenia 2021-2027 (PRSM);
- Programul Dezvoltare Durabilă 2021-2027 (PDD);
- Programul Incluziune și Demnitate Socială 2021-2027 (PIDS);
- Programul Tranziție Justă 2021 – 2027 (PTJ);
- Programul Transport 2021-2027 (PT) pentru zonele urbane și metropolitane.

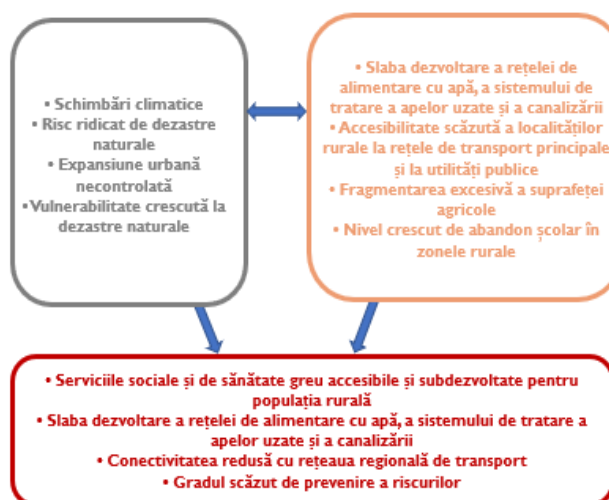
Deficiențe structurale	Programul Regional Sud-Muntenia 2021 – 2027 (PRSM)	Programul Dezvoltare Durabilă 2021-2027 (PDD)	Programul Incluziune și Demnitate Socială 2021-2027 (PIDS)	Programul Tranziție Justă 2021 – 2027 (PTJ)	Programul Transport 2021-2027 (PT)
Infrastructură publică degradată și nereabilitată	x	x	x	x	x
Ineficiență energetică în clădirile private	x	x		x	

Non-urban

În zonele non-urbane, principalele deficiențe structurale identificate sunt:

- Serviciile sociale și de sănătate greu accesibile și subdimensionate pentru populația rurală;
- Slaba dezvoltare a rețelei de alimentare cu apă, a sistemului de tratare a apelor uzate și a canalizării;
- Conectivitatea redusă cu rețeaua regională de transport.
- Gradul scăzut de prevenire a riscurilor.

Aceste deficiențe, ce sunt determinate în principal de lipsa investițiilor în bunuri publice, precum și de externalitățile negative (schimbările climatice) pot fi soluționate prin intermediul următoarelor programe:

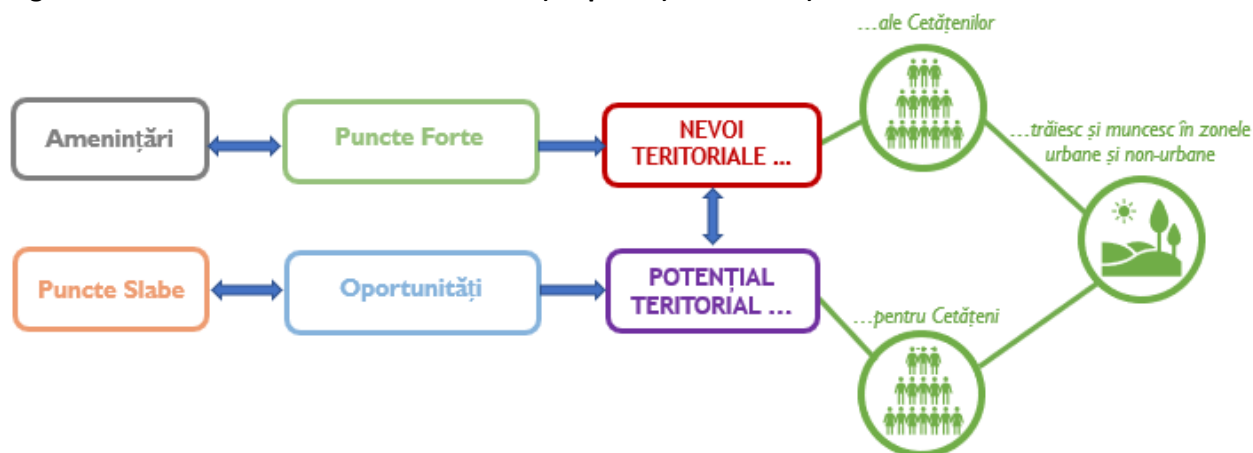
- Programul Național Strategic 2023 – 2027;
- Programul Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare 2021-2027 (PCIDIF);
- Programul Dezvoltare Durabilă 2021-2027 (PDD);
- Programul Educație și Ocuparea forței de muncă 2021-2027 (PEO);
- Programul Incluziune și Demnitate Socială 2021-2027 (PIDS);
- Programul Sănătate 2021-2027 (PS);
- Programul Tranziție Justă (PTJ).

Deficiențe structurale	PNS 2023-2027	PCIDIF 2021-2027	PDD 2021-2027	PEO 2021-2027	PIDS 2021-2027	PS 2021-2027	Programul Tranziție Justă (PTJ)
Servicii sociale și de sănătate greu accesibile și subdezvoltate pentru populația rurală	x	x		x	x	x	x
Slabă dezvoltare a rețelei de alimentare cu apă, a sistemului de tratare a apelor uzate și a canalizării	x		x				
Conectivitate redusă cu rețeaua regională de transport.	x						
Grad scăzut de prevenire a riscurilor	x		x				

3.3 Potentialul și nevoile de dezvoltare

Prin interconectarea elementelor analizei SWOT se pot identifica principalele nevoi teritoriale (amenințări și puncte forte) și potențialele soluții (oportunități și puncte slabe). Nevoile teritoriale și potențialul de soluții sunt descrise folosind dimensiunea **Oameni** și ținând cont de cea de **Teritorii**. Nevoile și potențialul derivă din analiza SWOT, precum și a elementelor cheie descrise în secțiunea anterioară privind disparitățile și inegalitățile regionale.

Figura 3.6: Identificarea nevoilor teritoriale și a potențialelor soluții

3.3.1 Dimensiunea urbană

O mare parte a populației din regiune, inclusiv cea care trăiește în zonele urbane, are un nivel de trai scăzut, se confruntă cu un acces limitat la servicii și utilități publice și trăiește în orașe cu o infrastructură publică nemodernizată, cu un număr redus de spații verzi și de facilități culturale și turistice reabilite. Diferențele între județele din partea de nord și de sud a regiunii în ceea ce privește nivelul de trai în mediul urban prezintă provocări suplimentare pentru o dezvoltare economică și socială integrată.

Aceste probleme pot crește și mai mult fenomenul (deja semnificativ) al migrației externe, în special al populației tinere și cu înaltă calificare (concentrată în partea de nord a regiunii, unde sunt situate majoritatea universităților și întreprinderilor mai dezvoltate).

Mai mult, probleme suplimentare derivă din îmbătrânirea populației care, împreună cu migrația externă a tinerilor, creează presiune asupra costurilor sociale.

Mediul de afaceri din regiune este dominat de microîntreprinderi, care sunt mai expuse fluctuațiilor pieței și șocurilor exogene. Instabilitatea legislativă și politicile fiscale descurajante adaugă alte elemente de incertitudine. Prin urmare, economia regională este extrem de expusă riscului cauzat de criza economică generată de pandemia Covid-19, cu un impact direct asupra scăderii ratei de ocupare și a creșterii ratei șomajului în regiune. Mai mult, existența unor zone monoindustriale în care piața muncii depinde de un singur angajator creează ineficiențe pe piața muncii. Contextul economic și social al regiunii necesită, prin urmare, crearea de noi locuri de muncă diversificate pentru a opri migrația forței de muncă, a crește nivelul de trai și a atenua efectele îmbătrânirii populației. Acest lucru implică dezvoltarea competențelor la nivelul IMM-urilor pentru antreprenariat, digitalizare și o tranziție industrială inteligentă.

În același timp, atractivitatea unui teritoriu pentru a trăi și a munci depinde și de calitatea spațiilor și utilităților publice din orașe, care au nevoie de investiții semnificative în clădirile publice, modernizarea infrastructurii, eficientizarea transportului public, creșterea suprafeței spațiilor verzi și facilități culturale, îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor rezidențiale.

Faptul că regiunea se poate baza pe un volum mare de forță de muncă și pe un număr important de atracții culturale, indică faptul că există loc pentru creșterea oportunităților de muncă, de exemplu, prin investiții în activități turistice. Mai mult, apropierea de București poate asigura o conexiune rapidă cu aeroportul Otopeni, precum și o rețea de transport pentru fluxurile turistice.

Deoarece aceste nevoi nu sunt distribuite omogen în cadrul regiunii, politicile pentru zonele urbane trebuie să ia în considerare și disparitățile interjudețene, în special între nordul și sudul regiunii, iar prin urmare strategiile locale trebuie să își diferențieze abordarea în funcție de specificul provocărilor locale.

CETĂȚENII CE LOCUIESC ȘI MUNCESC ÎN ZONELE URBANE	
AMENINȚĂRI	<ul style="list-style-type: none"> • Declin demografic cauzat de migrația externă și îmbătrânirea populației • Șocuri exogene, inclusiv criza generată de pandemia Covid-19 • Instabilitate legislativă • Dependența de un singur angajator în zonele monoindustriale
PUNCTE FORTE	<ul style="list-style-type: none"> • Populație mare și volum mare de forță de muncă • Apropierea de București
NEVOI	<ul style="list-style-type: none"> • Îmbunătățirea nivelului de trai și a bunăstării cetățenilor din zonele urbane • Crearea de noi oportunități de locuri de muncă în turism și domeniul cultural • Creșterea atractivității zonelor urbane pentru mediul de afaceri • Diversificarea activității economice
PUNCTE SLABE	<ul style="list-style-type: none"> • Nivel de trai scăzut al populației • Degradarea patrimoniului cultural, istoric și artistic prin efectele combinate ale schimbărilor climatice, ale altor schimbări de mediu, intervenției umane și riscurilor de securitate • Lipsa facilităților turistice și degradarea patrimoniului centrelor de agrement și bazelor turistice • Infrastructura publică degradată, cu pavaj / asfalt stradal deteriorat, iluminat stradal incomplet și / sau inadecvat, suprafețe reduse de parcuri și zone de recreere, etc. • Suprafață mică de spații verzi pe cap de locuitor în zonele urbane • Spații urbane degradate, teren / zone degradate, libere sau neutilizate
OPORTUNITĂȚI	<ul style="list-style-type: none"> • Potențial ridicat pentru turism datorită prezenței unui patrimoniu cultural și istoric semnificativ
SOLUȚII POTENȚIALE	<ul style="list-style-type: none"> • Condiții favorabile (infrastructură și stimulente) pentru oportunități de afaceri mai diversificate, inclusiv prin digitalizarea IMM-urilor și a administrației publice (smart-city) • Furnizarea de spații publice pentru viața socială și culturală (adică reabilitarea, modernizarea, extinderea și dotarea infrastructurii turistice, de agrement și a patrimoniului cultural, natural și construit)

3.3.2 Dimensiunea Non-Urbană

Populația care locuiește în zone non-urbane se confruntă cu probleme mai accentuate decât cele din zonele urbane. Nivelul de trai este mai scăzut, există o lipsă mai evidentă de acces la serviciile publice, educaționale și oportunități de angajare. Prin urmare, aceste zone sunt mai supuse migrației și depopulării, contribuind la creșterea disparităților teritoriale urbane/non-urbane. Astfel, regiunea prezintă o pondere ridicată a populației rurale afectate de sărăcie, șomaj și o rată mai ridicată a mortalității infantile.

Principalele riscuri pentru întreprinderile care operează în zone non-urbane sunt reprezentate de schimbările climatice care afectează în mod direct producția agricolă. Mai multe zone din regiune sunt, de asemenea, expuse riscului de dezastre naturale (inundații, alunecări de teren) și se confruntă cu scăderea suprafeței terenurilor agricole din cauza expansiunii urbane necontrolate. Criza Covid-19 adaugă alte elemente de risc și incertitudine întreprinderilor din zonele non-urbane. Aceste aspecte pot contribui în continuare la depopularea zonelor non-urbane.

Producția agricolă este ridicată și, datorită calității bune a solului, nu sunt necesare măsuri de ameliorare. Există, de asemenea, o tradiție solidă în cercetarea aplicată în agricultură, care poate sprijini inovarea rurală. Mai mult, concentrarea ridicată a rezervelor multiple oferă resurse semnificative și pentru activitățile din industrie. Cu toate acestea, regiunea prezintă o dinamică negativă a productivității muncii în agricultură începând cu 2011. Nivelul scăzut de diversificare a economiei rurale și capacitatea limitată de producție,

prelucrare și depozitare a produselor agricole și zootehnice sunt constrângeri esențiale pentru dezvoltarea rurală.

În zonele montane există zone turistice bine dezvoltate. Partea nordică a regiunii prezintă, de asemenea, un potențial forestier ridicat de exploatat pentru activități comerciale. Cu toate acestea, potențialul turistic din zonele non-urbane nu a fost încă exploatat pe deplin. Prin urmare, teritoriul are nevoie de investiții pentru extinderea, modernizarea și reabilitarea clădirilor și infrastructurii turistice cu scopul de a valorifica patrimoniul turistic natural și pentru a stabili și amenaja trasee turistice și locuri de recreere utilizând soluții ecologice.

Apropierea de București, precum și accesul la Dunăre au un potențial ridicat de a identifica cu ușurință piețele pentru companiile din zonele non-urbane, inclusiv pentru activități turistice. Regiunea prezintă deja o capacitate ridicată de absorbție a pieței pentru produsele agroalimentare tradiționale. Dar zonele non-urbane au nevoie, de asemenea, de intervenție pentru protejarea teritoriilor împotriva schimbărilor climatice și a calamităților naturale pentru a evita reducerea avantajelor comparative ale producției agricole (de exemplu, terenurile arabile mari cu o disponibilitate semnificativă a resurselor). Mai mult, activitățile de afaceri din zonele non-urbane trebuie să se îndrepte către modalități de producție mai durabile pentru a limita contribuția lor negativă la schimbările climatice și pentru a diferenția activitățile lor.

Disparitățile ridicate de dezvoltare dintre zonele urbane și non-urbane trebuie reduse, deoarece reprezintă o constrângere semnificativă pentru o dezvoltare regională integrată stabilă și susținută. Aceste zone necesită sprijin pentru activități antreprenoriale, pentru modernizarea infrastructurii publice, rețelei de transport, restaurarea, consolidarea, protecția și conservarea monumentelor istorice și a spațiilor naturale.

CETĂȚENI CARE LOCUIESC ȘI MUNCESC ÎN ZONELE NON-URBANE	
AMENINȚĂRI	<ul style="list-style-type: none"> • Reducerea populației și riscul de migrație a persoanelor tinere și cu calificare peste medie, din cauza disparităților dintre județele din partea de nord și sud a regiunii • Creșterea disparităților cu zonele urbane • Dezastre naturale generate de schimbările climatice • Diminuarea terenului agricol ca urmare a expansiunii urbane necontrolate
PUNCTE FORTE	<ul style="list-style-type: none"> • Productivitate agricolă ridicată • Facilități turistice bine dezvoltate în zonele montane • Tradiția în cercetarea aplicată în agricultură
NEVOI	<ul style="list-style-type: none"> • Oportunități pentru obținerea de alte surse de venit pentru dezvoltarea rurală • Exploatarea completă a facilităților turistice din zonele montane • Protejarea resurselor naturale împotriva efectelor schimbărilor climatice • Aplicarea tehnologiilor inovatoare pentru creșterea durabilității activităților economice
PUNCTE SLABE	<ul style="list-style-type: none"> • Nivel de trai scăzut în zona rurală, comparativ cu zona urbană • Infrastructura de bază slab dezvoltată • Nivel scăzut de diversificare a economiei rurale și capacitate limitată de producție, prelucrare și depozitare în agricultură • Accesibilitate redusă a localităților rurale la rețeaua principală de transport
OPORTUNITĂȚI	<ul style="list-style-type: none"> • Acces la Dunăre și apropierea de București • Patrimoniul cultural, natural și construit bogat
POTENȚIAL DE SOLUȚII	<ul style="list-style-type: none"> • Condiții favorabile (infrastructură și stimulente) pentru exploatarea completă a potențialului turistic

4. Strategia Integrată de Dezvoltare Teritorială

Strategia se bazează pe modelul conceptual 3P, descris în cadrul capitolelor 1 și 2, precum și pe analiza dezvoltată în capitolul 3 și contribuie la implementarea viziunii strategice pentru o dezvoltare durabilă și echilibrată a regiunii, completând direcțiile, acțiunile și prioritățile pentru dezvoltarea acesteia din PDR 2021-2027, RIS3 2021 – 2027 și Programul Regional Sud-Muntenia 2021-2027.

Această secțiune descrie:

- 1) Logica intervenției care explică, în general, care sunt schimbările și nevoile abordate direct și indirect prin intermediul Strategiei Integrate de Dezvoltare Teritorială Sud-Muntenia 2021 – 2027 (SIDT SM);
- 2) Tipul de intervenție implementat direct sub guvernarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Teritorială Sud-Muntenia 2021 - 2027;
- 3) Strategiile teritoriale care vor fi implementate la nivel urban și rural;
- 4) Guvernarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Teritorială Sud-Muntenia, precum și a strategiilor teritoriale care vor fi implementate la nivel urban și non-urban.

4.1 Logica intervenției și justificarea acesteia

Strategia a fost dezvoltată ca un instrument de politică regională complementar pentru soluționarea disparităților și inegalităților. După cum s-a menționat în capitolele anterioare, inegalitățile și disparitățile sunt legate de:

- deficiențe structurale, adică probleme care sunt ancorate istoric în caracteristicile economice și sociale specific ale regiunii. Deficiențele structurale pot fi abordate și soluționate numai prin investiții la scară națională sau regională.

- nevoile și potențialul sunt elemente care reprezintă, de fapt, opțiuni pentru dezvoltarea endogenă. Se manifestă la un nivel financiar mai mic, dar, în același timp, au nevoie de implicarea locală pentru a asigura o schimbare durabilă.

Strategia Integrată de Dezvoltare Teritorială Sud-Muntenia 2021 - 2027 se adresează direct acestora din urmă, în timp ce Programul Regional Sud-Muntenia 2021-2027 și alte programe operaționale naționale finanțate de fonduri europene structurale și de investiții sunt direct implicate în eliminarea deficiențelor structurale.

Regiunea are nevoi diverse și există o gamă variată de instrumente/programe pentru satisfacerea acestora. Astfel, intervențiile directe prevăzute în SIDT Sud-Muntenia pot fi implementate prin intermediul strategiilor integrate de dezvoltare teritorială elaborate la nivel local.

Aceste intervenții se subscriu obiectivelor specifice RSO2.7, RSO2.8, RSO5.1 și RSO5.2 din cadrul Programului Regional Sud-Muntenia 2021 – 2027, ca de exemplu:

- RSO2.7: Creșterea protecției și conservării naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare;
- RSO2.8: Promovarea mobilității urbane multimodale durabile, ca parte a tranziției către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon;
- RSO5.1: Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului durabil și a securității în zonele urbane;
- RSO5.2: Promovarea dezvoltării locale integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, în domeniul culturii, al patrimoniului natural, al turismului durabil, precum și a securității în alte zone decât cele urbane.

Intervențiile din cadrul acestor patru obiective specifice vizează dezvoltarea de orașe inteligente și ecologice, precum și stimularea turismului în zonele urbane și non-urbane.

Totodată, prin strategiile integrate de dezvoltare teritorială elaborate la nivel local pot fi prevăzute și alte intervenții complementare, ce pot găsi finanțare în cadrul altor programe de finanțare (a se citi secțiunea 3.2).

După cum se precizează în cadrul capitolului 5, SIDT SM împreună cu Strategiile Integrate de Dezvoltare Teritorială, precum și alături de procesul de întărire a capacității administrative, vor furniza Autorităților Publice Locale cadrul instituțional și instrumentele necesare pentru ca acestea să devină promotorii dezvoltării locale. În acest sens, Autoritățile Teritoriale constituite în cadrul Autorităților Publice Locale (municipii reședință de județ, consilii județene) vor fi responsabile pentru implementarea strategiilor integrate de dezvoltare teritorială prin selectarea celor mai relevante proiecte și emiterea unui aviz de conformitate pentru aceste proiecte. (a se citi secțiunea 5.3). De asemenea, Autoritățile Teritoriale vor fi implicate în etapele de monitorizare și evaluare a strategiilor.

4.2. Tipul de intervenție implementat direct sub guvernarea SIDT

Regiunea Sud-Muntenia se confruntă cu mai multe provocări și are nevoi semnificative, prezente atât în zonele urbane, cât și în cele non-urbane, care vor fi abordate prin strategia regională. În primul rând, trebuie identificate nevoile regiunii. Apoi, trebuie stabilite soluțiile potențiale și obiectivul strategic corespunzător. În cele din urmă, intervențiile prin care trebuie abordate nevoile sunt prezentate mai detaliat.

În tabelul următor sunt prezentate nevoile identificate, soluțiile, intervențiile și obiectivele specifice sub care vor fi finanțate intervențiile în cadrul strategiei regionale pentru zonele urbane și non-urbane din regiunea Sud-Muntenia.

Tabel 4.1: Logica intervenției Strategiei Regionale Sud-Muntenia

NEVOI	POTENȚIALE SOLUȚII	OBIECTIVE SPECIFICE	INTERVENȚII	ACOPERIREA TERITORIALĂ	
				URBAN	NON-URBAN
<ul style="list-style-type: none"> • Îmbunătățirea nivelului de trai și a bunăstării cetățenilor în zonele urbane • Creșterea atractivității zonelor urbane pentru un mediu favorabil afacerilor 	<ul style="list-style-type: none"> • Furnizarea de spații publice pentru viața socială și culturală (adică reabilitarea, modernizarea, extinderea și dotarea infrastructurii turistice, de agrement și a patrimoniului cultural, natural și construit) 	RSO2.7 - Intensificarea acțiunilor de protecție și conservare a naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare	<ul style="list-style-type: none"> • Realizarea/amenajarea de parcuri și grădini publice, inclusiv „parcuri de buzunar”, păduri urbane, grădini botanice, zone verzi existente care ar putea fi reabilitate ca și IVA; 	x	x
			<ul style="list-style-type: none"> • Sisteme durabile de drenaj la scară mică, inclusiv, dar fără a se limita la pavaje permeabile, acoperișuri și pereți verzi; câmpie mlăștinoasă, iazuri de retenție, zone umede construite folosind soluțiile bazate pe natură; 	x	x
			<ul style="list-style-type: none"> • Colectarea apei pluviale și realizarea de bazine de retenție sau alte forme de stocare a apei pentru furnizarea de servicii ecosistemice; 	x	x
			<ul style="list-style-type: none"> • Amenajarea terenurilor slab utilizate sau abandonate prin aducerea terenului la starea inițială în vederea refacerii ecosistemului sub formă de spații verzi naturale și semi-naturale (păduri, tufișuri, pajști, zone umede (mlăștini), lacuri și râuri/pâraie, zone stâncoase etc.); 	x	x
			<ul style="list-style-type: none"> • Împădurirea și reîmpădurirea zonelor expuse la alunecări de teren care înconjoară orașele și sunt localizate în intravilanul localităților; 	x	x
			<ul style="list-style-type: none"> • Crearea de coridoare verzi – albastre prin reabilitarea, regularizarea, dragarea și amenajarea râurilor, lacurilor și canalelor, inclusiv a malurilor acestora în vederea utilizării durabile pentru pietoni, bicicliști, activități educaționale, etc și crearea spațiilor de biodiversitate; 	x	x
	<ul style="list-style-type: none"> • Condiții favorabile (infrastructură și stimulente) pentru oportunități de afaceri mai diversificate 	RSO2.8 - Promovarea mobilității urbane multimodale durabile, ca parte a tranziției către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon	<ul style="list-style-type: none"> • Înființarea, dezvoltarea și optimizarea sistemelor de transport public, inclusiv prin investiții în material rulant, mijloace de transport urban ecologice și infrastructura de transport necesară acestora (configurarea/modernizarea/lărgirea/reconfigurarea străzilor din orașe și din zona urbană funcțională, numai în măsura în care astfel de investiții sunt necesare pentru a asigura funcționalitatea proiectului integrat de mobilitate urbană sustenabilă) în vederea dezvoltării transportului public și implementării măsurilor de siguranță rutieră (pasarele pietonale, pasaje subterane/supraterane auto și pietonale, intervenții asupra sistemului de iluminat public și alte elemente conexe aferente traseului reabilitat, ce nu sunt elemente dominante ale proiectelor) pentru reducerea de CO2 și dezvoltarea sistemelor de management a mobilității urbane (sisteme de management a traficului, aplicații mobility as a service, sisteme park & ride și terminale intermodale pentru transportul public urban, etc); 	x	x(ZUF)
			<ul style="list-style-type: none"> • Înființarea, modernizarea, extinderea și dotarea infrastructurii pentru deplasări nemotorizate, inclusiv configurarea/ modernizarea/ lărgirea/reconfigurarea străzilor din orașe și din zona urbană funcțională, numai în măsura în care astfel de investiții sunt necesare pentru a asigura funcționalitatea proiectului integrat de mobilitate urbană sustenabilă, precum și intervenții asupra sistemului de iluminat public aferent traseului 	x	x(ZUF)

			reabilitat, amenajarea de zone pietonale, introducerea de sisteme de bike-sharing, sisteme de monitorizare, etc;		
			• Achiziționarea de autobuze/microbuze pentru transport școlar;	x	x(ZUF)
			• Dezvoltarea unor culoare de mobilitate urbană, inclusiv prin intervenții în depourile/ autobazele pentru transport public și infrastructura tehnică aferentă precum și pentru retehnologizarea lor;	x	x(ZUF)
			• Dezvoltarea infrastructurii pentru combustibili alternativi, inclusiv infrastructură de producere energie din surse regenerabile.	x	x(ZUF)
<ul style="list-style-type: none"> • Crearea de noi oportunități de locuri de muncă în sectorul turistic și cultural • Diversificarea activității economice 	<ul style="list-style-type: none"> • Condiții favorabile (infrastructură și stimulente) pentru oportunități de afaceri mai diversificate 	RSO5.1 - Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, patrimoniului natural, a turismului durabil și a securității în <u>zonele urbane</u> ;	• Protecția, conservarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural prin activități de restaurare, consolidare, extindere, accesibilizare și dotare (pentru expunerea și protecția patrimoniului cultural imobil) a monumentelor istorice de categoria A, inclusiv servicii de digitizare/digitalizare în scop educativ, precum și activități de marketing și promovare turistică;	X(MRJ)	
			• Investiții (reabilitare/modernizare/extindere și dotare) în clădiri destinate utilizării publice pentru activități culturale și recreative, cu scopul de a crea, îmbunătăți sau extinde serviciile publice de bază;	X(MRJ)	
			• Construcția, reabilitarea, modernizarea, extinderea și dotarea infrastructurii de turism și/sau agrement;	X(MRJ)	
			• Investiții de regenerare urbană (creare/modernizare/reabilitare/extindere/dotare) în spațiile destinate utilizării publice (parcuri, zone verzi de mici dimensiuni, piațete, scuaruri, piețe publice, locuri de joacă pentru copii, piețe agroalimentare, etc.) prin demolarea clădirilor/structurilor situate pe terenurile supuse intervențiilor, amenajarea spațiilor verzi (aducerea terenului la starea inițială; modelarea terenului; montarea elementelor constructive de tipul alei, foșoare, pergole, grilaje etc.; plantarea/gazonarea suprafețelor, inclusiv plantare arbori), precum și crearea de facilități pentru activități sportive și recreative de mici dimensiuni (ex. terenuri de sport, etc.), instalare rețele Wi-Fi, iluminat public și supraveghere video în spațiile publice, dotare cu mobilier urban (bănci, coșuri de gunoi, etc.). De asemenea, sunt eligibile ca activități conexe pe amplasamentul proiectului de regenerare urbană și înlocuirea și/sau racordarea la utilități publice, inclusiv realizare alei pietonale, trotuare, piste de biciclete, reabilitare/modernizare parcuri și căi de acces, modernizarea străzilor urbane adiacente terenurilor supuse intervențiilor (în situații excepționale, numai în măsura în care astfel de investiții sunt necesare pentru a asigura funcționalitatea proiectului integrat de regenerare urbană;	X(MRJ)	
			Elaborare/actualizare SIDU.	X(MRJ)	
<ul style="list-style-type: none"> • Oportunități pentru obținerea de alte surse de venit asimilate dezvoltării rurale 	<ul style="list-style-type: none"> • Condiții favorabile (infrastructură și stimulente) pentru exploatarea 	RSO5.2 - Promovarea dezvoltării locale integrate și incluzive în domeniul social,	• Protecția, conservarea și valorificarea durabilă a patrimoniului natural și cultural prin activități de restaurare, consolidare, extindere, accesibilizare și dotare (pentru expunerea și protecția patrimoniului cultural imobil) a monumentelor istorice de categoria A, inclusiv servicii de digitizare/digitalizare în scop educativ, precum și activități de marketing și promovare turistică;	X	x

<ul style="list-style-type: none"> • Exploatarea completă a facilităților turistice din zonele montane • Protejati resursele naturale împotriva efectelor schimbărilor climatice • Aplicarea de tehnologii inovatoare care să crească durabilitatea activităților economice 	completă a potențialului turistic	economic și al mediului, în domeniul culturii, al patrimoniului natural, al turismului durabil, precum și a securității <u>în alte zone decât cele urbane</u>	• Investiții (reabilitare/modernizare/extindere și dotare) în clădiri destinate utilizării publice pentru activități culturale și recreative, cu scopul de a crea, îmbunătăți sau extinde serviciile publice de bază;	X	X
			• Construcția, reabilitarea, modernizarea, extinderea și dotarea infrastructurii de turism și/sau agreement;	X	x
			• Înființarea și amenajarea traseelor turistice și a locurilor de recreere folosind soluții prietenoase cu mediul;	X	x
			• Investiții de regenerare urbană (creare /modernizare /reabilitare/ extindere /dotare) în spațiile destinate utilizării publice (parcuri, zone verzi de mici dimensiuni, piațete, scuaruri, piețe publice, locuri de joacă pentru copii, piețe agroalimentare, etc.) prin demolarea clădirilor/structurilor situate pe terenurile supuse intervențiilor, amenajarea spațiilor verzi (aducerea terenului la starea inițială; modelarea terenului; montarea elementelor constructive de tipul alei, foișoare, pergole, grilaje etc.; plantarea/gazonarea suprafețelor, inclusiv plantare arbori), precum și crearea de facilități pentru activități sportive și recreative de mici dimensiuni (ex. terenuri de sport, etc.), instalare rețele Wi-Fi, iluminat public și supraveghere video în spațiile publice, dotare cu mobilier urban (bănci, coșuri de gunoi, etc.). De asemenea, sunt eligibile ca activități conexe pe amplasamentul proiectului de regenerare urbană și înlocuirea și/sau racordarea la utilități publice, inclusiv realizare alei pietonale, trotuare, piste de biciclete, reabilitare/modernizare parcuri și căi de acces, modernizarea străzilor urbane adiacente terenurilor supuse intervențiilor (în situații excepționale, numai în măsura în care astfel de investiții sunt necesare pentru a asigura funcționalitatea proiectului integrat de regenerare urbană);	X	
			• Elaborare/actualizare SIDJ.	X	x

4.3. Strategiile Integrate de Dezvoltare Teritorială (SIDU și SIDJ)

Strategiile Integrate de Dezvoltare Teritorială, elaborate de Autoritățile Publice, vor cuprinde principalele elementele și principii ale fonduri europene structurale și de investiții în ceea ce privește dezvoltarea teritorială, așa cum sunt acestea prevăzute în art.29 al *Regulamentului (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul European pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize.*

Bazate pe dimensiunea teritorială, Strategiile Integrate de Dezvoltare Teritorială pentru perioada de programare 2021-2027 vor fi:

- ❖ Strategii Integrate de Dezvoltare Urbană (**SIDU**), dacă se referă la zona urbană/ zona urbană funcțională a municipiilor reședință de județ (MRJ). În acest caz, Autoritățile Teritoriale (AuT) vor fi stabilite la nivelul municipiilor reședință de județ.
- ❖ Strategii Integrate de Dezvoltare Județeană (**SIDJ**), dacă se referă la zonele urbane (altele decât MRJ-urile) și zonele funcționale ale acestora și zonele rurale (N.B. - pot exista infrastructuri care să aparțină consiliilor județene, deși se află pe teritoriile municipiilor reședință de județ. Astfel, se recomandă ca proiectele care vizează infrastructurile respective să fie incluse în cadrul SIDJ). În acest caz, Autoritățile Teritoriale vor fi stabilite la nivelul consiliilor județene.

Principalele secțiuni pe care trebuie să le conțină o strategie integrată de dezvoltare teritorială sunt:

- a) Zona geografică acoperită de strategie: prezentarea geografică a zonei, granițele administrative, aspecte generale demografice.
- b) O analiză a necesităților de dezvoltare și a potențialului zonei. Analiza ar trebui să trateze aspecte economice, sociale, de mediu, climatice și demografice bazate pe date statistice, informații despre politicile și strategiile relevante din arealul studiat (urban sau rural), o analiză SWOT care să ilustreze sintetic aspectele pozitive și negative ale zonei acoperite de strategie și din care să reiasă nevoile și potențialul de dezvoltare.
- c) O descriere a abordării integrate care răspunde necesităților de dezvoltare și potențialului identificat și care va cuprinde:
 - o viziune pe termen lung (15 ani) și prioritățile (minim 3) cheie de îndeplinit până în 2030, în corelare cu potențialul și nevoile de dezvoltare;
 - acțiunile/ măsurile propuse care trebuie să se încadreze în cel puțin două Obiective de Politică ale Politicii de Coeziune; acestea pot fi, de asemenea, legate și de alte surse de finanțare (planuri de dezvoltare rurală, GAL-uri, alte obiective de politică din cadrul PRSM, Planului de Tranziție Justă, programelor de cooperare transfrontalieră, etc.);
 - valorificarea planurilor/strategiilor/documentelor strategice deja existente și a investițiilor începute în zonă pentru a asigura continuitatea.
- d) O descriere a parteneriatului teritorial care să prezinte tipurile de parteneri implicați (autorități publice, parteneri din domeniul economic, social, societatea civilă, organisme responsabile cu promovarea incluziunii sociale, a drepturilor fundamentale, drepturilor persoanelor cu dizabilități, egalității de gen și a non-discriminării, etc), modalitatea de implicare a partenerilor și rolul acestora în elaborarea/ actualizarea, implementarea și evaluarea strategiei. Implicarea partenerilor trebuie să fie demonstrată și să respecte codul de conduită a parteneriatului.

În plus, Strategiile Integrate de Dezvoltare Teritorială pot conține și:

- Secțiune privind monitorizarea și evaluarea strategiei, inclusiv indicatori, precum și aspecte legate de procesul de implementare. Pentru proiectele ce vor fi depuse în cadrul apelurilor lansate de Autoritatea de Management a PRSM, aceasta va furniza o listă de indicatori, comuni și specifici conform obiectivelor specifice din PR Sud-Muntenia 2021 - 2027, ce vor fi anexă la Ghidul privind elaborarea Strategiilor Integrate de Dezvoltare Teritorială.
- O listă orientativă a operațiunilor și un calendar al activităților.

Detaliile referitoare la procesul de implementare vor fi prezentate sub forma unui Acord-Cadru care va fi semnat între ADR Sud-Muntenia - AMPR Sud-Muntenia și Autoritățile Publice Locale – în calitate de Autorități Teritoriale după verificarea conformității Strategiilor Integrate de Dezvoltare Teritorială. Acordul - Cadru va conține informații despre sistemul de management (resurse umane, nevoi privind capacitatea instituțională), procesul de validare (echipa, modalitatea de comunicare cu aplicanții), responsabilitățile Autorităților Teritoriale, precum și informații cu privire la vizibilitate, transparență și comunicare.

Tabel 4.2: Structura SIDT

Secțiune	Conținut	Referința din RDC
Zona geografică acoperită de strategie	Identificarea zonei	art. 29-a
O analiză a necesităților de dezvoltare și a potențialului zonei	Analiză a contextului economic, social, de mediu, climatic și demografic Contextul politicilor Analiza SWOT Nevoile și potențialul de dezvoltare rezultate din analiza SWOT	art. 29-b
Abordare integrată care să răspundă necesităților de dezvoltare și potențialului identificat	Viziune pe termen lung 3 priorități-cheie Acțiunile/măsurile de dezvoltare	art. 29-c
Implicarea partenerilor	Analiză a părților interesate Tipuri de parteneri și modalitatea de implicare în elaborarea, implementarea și evaluarea strategiei Implicarea partenerilor trebuie să fie demonstrată și să respecte codul de conduită a parteneriatului	art. 29-d
Monitorizare și evaluare	Indicatori Listă orientativă de proiecte	

Tabel 4.3: Structura Acordul-Cadru

Secțiune	Conținut
Acord-Cadru	Sistemul de management Procesul de validare Vizibilitate, transparență și comunicare Responsabilitățile autorităților teritoriale

Sursa: elaborare proprie

NOTĂ: În vederea accesării finanțării prin PR Sud-Muntenia 2021-2027, pentru investițiile aferente celor 4 obiective specifice mai jos-menționate, din cadrul Obiectivelor de politică 2 și 5, este necesar ca aceste obiective specifice să fie incluse în Strategile Integrate de Dezvoltare Teritorială.

Obiectiv de Politică	Obiectiv Specific	SIDU - MRJ	SIDJ – Consilii județene
OP 2 – O Europă mai verde	RSO2.7 - Intensificarea acțiunilor de protecție și conservare a naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare;	x	x
	RSO2.8 - Promovarea mobilității urbane multimodale durabile, ca parte a tranziției către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon;	x	x
OP 5 - O Europă mai aproape de cetățeni	RSO5.1 - Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, patrimoniului natural, a turismului durabil și a securității în zonele urbane;	x	
	RSO5.2 Promovarea dezvoltării locale integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, în domeniul culturii, al patrimoniului natural, al turismului durabil, precum și a securității în alte zone decât cele urbane.		X - alte orașe decât cele reședință de județ

5. Implementare și mecanismul de guvernare

Acest capitol prezintă mecanismele de implementare și guvernare, care împreună cu SIDT, pe de o parte vor crea un cadru instituțional pentru implementarea, monitorizarea și evaluarea strategiilor integrate de dezvoltare teritorială, iar pe de altă parte, vor întări capacitatea administrativă a Autoritățile Publice Locale și a Autorităților Teritoriale.

Aceste două direcții vor ajuta la atingerea scopului final, acela de a reuși ca Autoritățile Publice Locale să devină principalii actori ai dezvoltării locale, furnizându-le acestora toate instrumentele de natură financiară și tehnică pentru a putea gestiona și conduce un proces de dezvoltare adecvat nevoilor locale și care maximizează oportunitățile locale.

5.1 Responsabilitățile Autorităților Teritoriale

Autoritățile Teritoriale pentru zonele urbane/ zone urbane funcționale ale MRJ vor fi constituite drept structuri interne¹² în cadrul primăriilor MRJ-urilor, cu personal provenit din departamentele instituției primarului/ instituțiilor din subordine, ale primăriilor ce fac parte din respectivele zone urbane funcționale ale MRJ-urilor și ale partenerilor relevanți, respectând principiul separării funcțiilor.

Autoritățile Teritoriale pentru zonele rurale și zonele urbane/ZUF ale celorlalte localități urbane, altele decât MRJ-urile vor fi constituite drept structuri interne¹³ în cadrul CJ-urilor, cu personal provenit din departamentele CJ/instituțiilor din subordine, din reprezentanți ai celorlalte localități urbane, altele decât MRJ-urile, comunelor și/ sau tuturor partenerilor relevanți, respectând principiul separării funcțiilor.

Autoritățile Teritoriale vor avea responsabilitatea de implementare a SIDU/SIDJ, prin selectarea și prioritizarea operațiunilor/proiectelor din strategii, precum și prin verificarea conformității proiectelor individuale ce urmează a fi depuse spre finanțare cu prevederile SIDU/SIDJ și emiterea unui aviz de conformitate.

Totodată, Autoritățile Teritoriale vor avea responsabilitate în monitorizarea și evaluarea Strategiilor Integrate de Dezvoltare Teritorială prin elaborarea unui Raport Teritorial Anual (RTA), constituit din două părți (respectiv, monitorizare și autoevaluare), care va fi trimis anual până la data de 31 ianuarie a anului următor Autorității de Management a PR Sud-Muntenia și va conține rezultatele monitorizării și evaluării pentru anul precedent.

5.2 De la Strategia Integrată de Dezvoltare Teritorială Sud-Muntenia la SIDU și SIDJ

În regiunea Sud-Muntenia cadrul instituțional pentru definirea Strategiilor Integrate de Dezvoltare Teritorială în perioada 2021-2027 este următorul:

5.2.1 Autoritatea de Management elaborează Strategia Integrată de Dezvoltare Teritorială Sud-Muntenia (SIDT SM) și un ghid pentru procesul de elaborare a strategiilor integrate de dezvoltare teritorială din regiune. Ghidul va cuprinde elementele obligatorii de conținut pentru strategii, elemente care vor fi preluate de Autoritățile Publice Locale în scopul elaborării strategiilor, precum și de Autoritățile Teritoriale în scopul elaborării criteriilor de selecție necesare pentru evaluarea proiectelor.

Totodată, Autoritatea de Management va organiza și sesiuni de instruire a Autorităților Publice Locale în legătură cu elaborarea/actualizarea strategiilor, precum și a Autorităților Teritoriale privind selectarea și prioritizarea proiectelor.

Autoritatea de Management va organiza un apel în cadrul căruia vor fi depuse Strategiile Integrate de Dezvoltare Teritoriale în vederea verificării conformității cu prevederile art. 29 al Regulamentului UE 1060/2021 privind Dispozițiile Comune. Dacă strategiile îndeplinesc cerințele solicitate prin ghid, atunci acestea vor fi declarate conforme.

5.2.2 Autoritățile Publice Locale – vor avea responsabilitatea de a elabora/actualiza Strategiile Integrate de Dezvoltare Teritorială ce constau în Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană (SIDU) și Strategia

¹² În accepțiunea AMPRSM, prin "structuri interne" se înțelege: o comisie cu rol deliberativ, formată din reprezentanți menționați.

¹³ Idem.

Integrată de Dezvoltare Județeană (SIDJ). Primul pas în elaborarea strategiei este procesul de consultare cu partenerii pentru a avea o imagine cât mai fidelă asupra nevoilor de dezvoltare, a potențialului identificat în arealul studiat, precum și a priorităților de dezvoltare. În urma consultărilor cu diversele părți interesate, Autoritățile Publice Locale vor continua procesul de elaborare a SIDT prin realizarea analizei contextului, identificarea proiectelor, stabilirea guvernantei. După elaborarea strategiei, aceasta va fi depusă spre verificare a conformității în cadrul apelului privind strategiile, organizat de Autoritatea de Management a Programului Regional Sud-Muntenia.

Dacă în urma verificării se constată necesitatea unor modificări, completări, strategiile vor fi revizuite și redepuse în vederea reverificării conformității.

Dacă în perioada acoperită de Strategiile Integrate de Dezvoltare Teritorială sunt necesare actualizări ale portofoliului de proiecte, Autoritățile Publice Locale pot actualiza strategiile (inclusiv, portofoliul de proiecte) și le vor transmite spre avizare, Autorităților Teritoriale.

5.2.3 Autoritățile Teritoriale vor avea responsabilitatea de selectare și prioritizare a proiectelor cuprinse în strategii. Totodată, Autoritățile Teritoriale vor emite un aviz de conformitate cu strategiile din care derivă proiectele, în cazul proiectelor mature¹⁴.

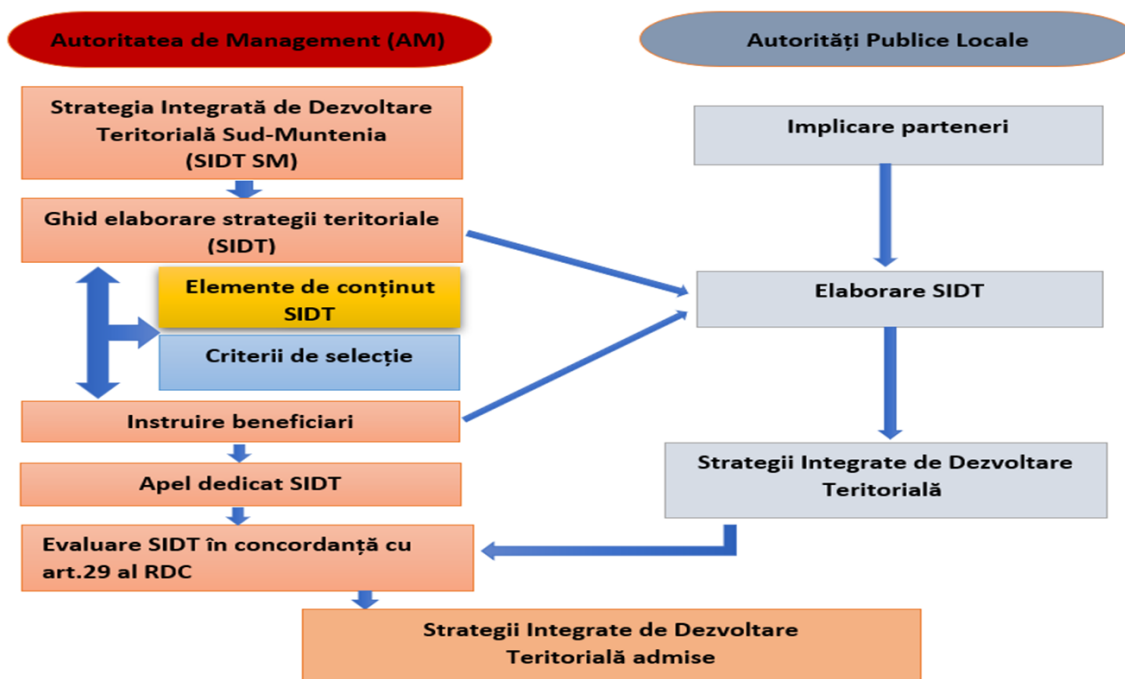
În cazul ideilor de proiecte, nu este obligatoriu ca Autoritățile Teritoriale să emită un aviz de conformitate cu strategiile din care derivă ideile de proiecte. De altfel, transmiterea ideilor de proiecte către Autoritatea Teritorială nu reprezintă o obligație, aceasta fiind recomandată în vederea creșterii calității viitoarelor proiecte.

Dacă în perioada acoperită de Strategiile Integrate de Dezvoltare Teritorială sunt necesare actualizări ale portofoliului de proiecte, Autoritățile Teritoriale verifică încadrarea noilor proiecte în viziunea strategică, obiective, acțiuni/măsuri, intervenții orientative propuse și avizează portofoliul de proiecte actualizat. Ulterior acestui proces, notifică AM PRSM asupra revizuirii portofoliului de proiecte.

Dat fiind faptul că SIDT au fost inițial evaluate de către AM PRSM prin prisma conformității cu cerințele Regulamentului 1060/2021, Autoritățile Teritoriale vor efectua verificarea portofoliului actualizat și avizarea acestuia, în conformitate cu Ghidul pentru elaborarea SIDT, elaborat de AM PRSM și a procedurilor proprii Autorităților Teritoriale, avizate de AM PRSM.

¹⁴ În accepțiunea AM PR Sud Muntenia, prin proiecte mature se înțelege proiecte pentru care există documentația tehnico-economică, cel puțin, în faza de studiu de fezabilitate/ documentație de avizare a lucrărilor de intervenții. În funcție de specificitatea fiecărui proiect, se pot solicita și alte studii/avize care sunt necesare pentru analizarea proiectelor.

Figura 5.1: Cadrul logic pentru definirea strategiilor integrate de dezvoltare teritorială în regiunea Sud-Muntenia

Sursa: Elaborare proprie

5.3 De la SIDU și SIDJ la proiectele individuale

După verificarea conformității Strategiilor Integrate de Dezvoltare Teritorială, Autoritățile Publice Locale demarează etapa de constituire a Autorităților Teritoriale la nivel local. Astfel, în termen de 60 de zile calendaristice de la declararea conformității strategiilor, Autoritățile Publice Locale vor semna Acordul Cadru cu ADR Sud-Muntenia. Autoritatea Teritorială elaborează procedura de selecție și prioritizare a proiectelor în conformitate cu secțiunea Implementarea strategiei integrate de dezvoltare teritorială, aferentă Ghidului practic pentru elaborarea strategiilor integrate de dezvoltare teritorială, pus la dispoziție de AM PRSM.

Autoritățile Teritoriale organizează procesul de selecție strategică a proiectelor la nivel local și asigură transparența și imparțialitatea acestuia în conformitate cu prevederile procedurale, cu prevederile ghidului privind SIDT și/sau ale ghidurilor specifice, elaborate și aprobate de AM PRSM și răspunde de desfășurarea acestui proces.

Proiectele vor fi selectate de către Autoritățile Teritoriale în baza cuprinderii lor în cadrul SIDU/SIDJ, precum și în baza unei analize multicriteriale având ca factori teritoriile acoperite, grupurile țintă, contribuția

proiectului la obiectivul SIDU/SIDJ, sinergia cu documentele strategice relevante și sinergia cu strategiile de cooperare europeană.

În prima etapă, potențialii beneficiari vor colabora cu Autoritățile Teritoriale. Astfel, înainte de a fi depuse proiectele în cadrul apelurilor de proiecte lansate de AM PRSM, potențialii beneficiari vor trebui să obțină un aviz de conformitate eliberat de Autoritățile Teritoriale.

Dacă proiectele sunt în fază incipientă, de idei de proiect, potențialii beneficiari pot transmite idei de proiecte către Autoritatea Teritorială în vederea evaluării acestora privind încadrarea în obiectivele SIDU/SIDJ. Transmiterea ideilor de proiecte către Autoritatea Teritorială nu reprezintă o etapă obligatorie, aceasta fiind recomandată în vederea creșterii calității proiectelor.

Intervențiile care vor fi considerate avizate de Autoritățile Teritoriale, vor fi dezvoltate în continuare de către beneficiarii finali.

Totodată, Autoritățile Teritoriale vor emite un aviz de conformitate cu strategiile din care derivă proiectele, în cazul proiectelor mature.

În accepțiunea AM PR Sud-Muntenia, prin proiecte mature se înțelege proiecte pentru care există documentația tehnico-economică, cel puțin, în faza de studiu de fezabilitate/documentație de avizare a lucrărilor de intervenții. În funcție de specificitatea fiecărui proiect, se pot solicita și alte studii/avize care sunt necesare pentru analizarea proiectelor.

După obținerea avizelor de conformitate, proiectele pot fi depuse în cadrul apelurilor de proiecte specifice lansate de AM PRSM.

5.4 Monitorizare și evaluare

Procesele de monitorizare și evaluare se desfășoară pe două niveluri: la nivelul PRSM și la nivelul fiecărei Strategii Integrate de Dezvoltare Teritorială. Autoritățile Publice Locale prin intermediul Autorităților Teritoriale vor fi implicate în procesele de monitorizare și evaluare la ambele niveluri:

- **la nivelul fiecărei Strategii Integrate de Dezvoltare Teritorială (SIDU și SIDJ).** Monitorizarea și evaluarea Strategiilor Integrate de Dezvoltare Teritorială se va realiza de către Autoritățile Publice Locale prin intermediul Autorităților Teritoriale prin elaborarea unui Raport Teritorial Anual (RTA), constituit din două părți (respectiv, monitorizare și autoevaluare), care va fi trimis anual Autorității de Management și va conține rezultatele monitorizării și evaluării pentru anul precedent.
- **La nivelul programului.** Evaluarea la nivel de program va include toate Strategiile Integrate de Dezvoltare Teritorială (SIDU/SIDJ). Evaluarea este supervizată de către Autoritatea de Management, conform prevederilor RDC 2021-2027. Evaluatorul va utiliza datele din RTA-uri, inclusiv pentru realizarea unei meta-evaluări a tuturor Strategiilor Integrate de Dezvoltare Teritorială. Evaluatorul aprofundează unele aspecte critice, selectează cele mai bune practici, identifică potențiale provocări sau oportunități. SIDT SM va fi actualizată în anul 2024.

Așa cum s-a menționat anterior, RTA este constituit din două părți:

- Monitorizarea se va efectua pe baza unor indicatori, care vor fi indicatori ai programului (comuni sau specifici) și alți indicatori aleși anterior de AM împreună cu Autoritățile Teritoriale sau chiar indicatori ad-hoc, după caz.
- Partea de autoevaluare va conține în principal informații despre context și evoluția acestuia, informații financiare, aspecte pozitive și dificultăți, rezultate preliminare.

Principalele componente ale rapoartelor sunt prezentate în tabelul de mai jos:

Tabel 5.1: Principalele capitole ale Raportului Teritorial Anual

Autoevaluare	Monitorizare
Prezentare generală a contextului	Lista proiectelor finanțate (stadiul administrativ, fizic și financiar)
Principalele provocări manifestate în timpul perioadei evaluate	Indicatorii de program și gradul lor de realizare
Gradul de realizare a rezultatelor planificate, a obiectivelor specifice și a impactului vizat prin strategie	Indicatori conveniți de AM și AuT și gradul lor de realizare
Absorbția financiară a fondurilor	Indicatori ad-hoc și gradul lor de realizare
Contribuția operațiunilor finanțate la domeniul de intervenție	
Factori interni și externi care au influențat pozitiv implementarea SIDT (SIDU/SIDJ)	
Factori interni și externi care au influențat negativ implementarea SIDT (SIDU/SIDJ)	
Rezultate neașteptate	
Concluzii	
Alte comentarii și feedback de la AuT	

Sursa 5.3: Elaborare proprie

5.5 Procesul de întărire a capacității instituționale (Planul de acțiuni)

Procesul de întărire a capacității administrative va fi gestionat de către Autoritatea de Management PR Sud-Muntenia. Aceasta va oferi îndrumare și instruire autorităților teritoriale în legătură cu procesul de implementare a Strategiilor Integrate de Dezvoltare Teritorială, evaluarea relevanței proiectelor pentru strategii, (inclusiv criteriile de evaluare) precum și avizarea strategiilor actualizate. În acest sens, în cadrul Foi Regionale de Parcurs Sud-Muntenia 2021 – 2027 va fi elaborat un Plan de Acțiune pentru întărirea capacității administrative, ce va detalia acțiunile de instruire și formare.

Procesul de întărire a capacității administrative vizează instruirea personalului din cadrul Autorităților Teritoriale în vederea dobândirii de cunoștințe de specialitate și de abilități interpersonale. Astfel, cunoștințele de specialitate vor fi predate în cadrul unor seminarii pe teme de implementare programe, management financiar, în timp ce abilitățile interpersonale vor fi predate în cadrul unor ateliere de lucru pe teme cum ar fi activități de comunicare și raportare.

Procesul de întărire a capacității administrative se va desfășura prin organizarea de seminarii și ateliere de lucru ce vor avea loc atât fizic (față în față) cât și online, în funcție de contextul și restricțiile generate de pandemia COVID-19.